

Besöksundersökning - Erstavik

Resultat från en kvalitativ och kvantitativ besöksundersökning –
Slutrapport

Stockholm i juni 2006

Kerstin Lundh Nyman

Visus

Visus Market Research AB

Asögatan 113, 116 24 Stockholm, visus@visusab.se, www.visusab.se, 08-642 34 00, fax 08-642 81 00, orgnr 556606-8085

Denna rapport har genomförts inom ramen för Erstaviks samverkansprojekt. Rapporten ingår i projektets första etapp som pågått under åren 2005 och 2006. Huvudfinansiär har varit Länsstyrelsen i Stockholms län. Övriga finansiärer är Stockholms stad, Tyresö kommun, Nacka kommun, Erstaviks fideikommiss samt Regionplanekontoret i Stockholm.

Liselott Eriksson, Nacka 1 juli 2006.
Projektledare för Erstaviks samverkansprojekt.

Sammanfattning av resultaten och Visus slutsatser

Inom Nacka kommun pågår ett projekt som syftar till att ta fram en långsiktig handlingsplan för Erstaviksområdet. Handlingsplanen ska baseras på en gemensam samsyn mellan med olika huvudintressenterna Nacka kommun, Tyresö kommun, Stockholm Stad och Erstaviks Fideikommiss samt på kunskap om de verksamheter som bedrivs på Erstavik och om allmänhetens nyttjande av området. En projektgrupp med representanter för de olika aktörerna har bildats för att driva projektet "Erstaviks samverkansprojekt", härnäst Samverkansprojektet.

I syfte att erhålla fördjupad kunskap inför utarbetandet av handlingsplanen har Samverkansprojektet låtit Visus Market Research AB genomföra två besöksundersökningar.

- En kombinerad kvalitativ och kvantitativ undersökning avseende Erstaviks marker på fastlandet.
- En kvantitativ undersökning på öarna Härsö och Ägnö.

Syftet med besöksundersökningarna är att ge en tydlig bild av vilka som besöker området "Erstavik fastlandet" och "Öarna" samt belysa hur brukarna använder och värderar olika delar av naturområdet.

Datainsamlingen har genomförts i form av en **enkätundersökning** där besökarna fyllt i enkäten på plats. Mätningen på fastlandet genomfördes vid fyra tillfällen under åren 2005-2006 för att täcka in samtliga årstider. 10 av entréerna till Erstaviksområdet ingick i studien. På öarna använde intervjuarna båt för att kunna genomföra datainsamlingen på ett tillfredställande sätt. Vidare genomfördes **två fokusgrupper** med besökare på fastlandet. Syftet med fokusgrupperna var att belysa de kvalitativa aspekterna och förklara de kvantitativa resultaten.

Resultat från Erstavik - fastlandet

Sammanlagt har 850 personer besvarat enkäten och 17 personer medverkat i fokusgrupperna.

Besökarna har genomgående en mycket positiv upplevelse av Erstaviksområdet. Oavsett bakgrundvariabler ger man ett mycket högt "betyg" på en fem-gradig skala. Medelbetyget är 4,7. Detta relateras framförallt till att området erbjuder mångfacetterade möjligheter att utöva de fritidsintressen och aktiviteter som besökarna önskar ägna sig åt samt den geografiska närheten till området. Besökarna lyfter även fram den vackra naturen och kvaliteter som lugn och ro samt avkoppling som Erstaviks styrkor. Resultaten visar också att Erstavik motsvarar många av de förväntningar besökarna har på ett naturområde. Besökarna framhåller exempelvis att det är viktigt att kunna uppleva skogskänsla och utöva sina fritidssysselsättningar.

En schematisk beskrivning av besökarna i Erstavik visar att dessa är mellan 45 och 50 år gamla samt att det är lika vanligt med män som kvinnor i naturen. Kvinnorna tenderar att vara något yngre än männen. Merparten av besökarna, 62% bor i Nacka vilket är naturligt då merparten av Erstavik gränsar mot Nacka kommun. 21% kommer från Stockholm och 11% från Tyresö. Flertalet använder mindre än 15 minuter för att ta sig till Erstavik och 44% går till området. Endast 6% nyttjar kollektivtrafiken.

Resultaten visar vidare att den största andelen besökare nyttjar området frekvent, flera gånger i veckan. 43% anger denna besöksfrekvens. Resultatet ligger helt i linje med besökarnas korta transporttid, att man uppskattar närheten till bostaden, möjlighet till vardagsmotion etc.

Vistelsen i Erstavik varar mellan 1 och 4 timmar enligt de intervjuade. Många besöker området tillsammans med familjen, 45% men resultaten visar även på en stor andel ensambesökare, 37%.

Spontant uppfattas Erstavik som ett lugnt och rofyllt område. Flertalet, 93% upplever exempelvis att de är trygga under sin vistelse. På en fråga om upplevelse av störning anger emellertid majoriteten att de störs på något sätt under sina besök. Lösa hundar, nedskräpning och cyklisterna (mountainbike) upplevs vara de vanligaste irritationsmomenten. Mot bakgrund av det starkt positiva helhetsintrycket är Visus tolkning av detta resultat att störningarna inte utgör något stort eller generellt problem i Erstavik. För de individer som upplever sig störda av andra kategorier av besökare utgör detta självklart ett orosmoment men vi kan inte se att helhetsintrycket påverkas negativt av upplevelsen. De som uppger att de inte blivit störda ger inte en mer positiv bedömning än de som upplever att de blir störda.

Beträffande störningar från olika ljudkällor uppvisar undersökningen inga extrema resultat. Få störs av trafikbullret och ingen nämner störningar från båtar eller flygplan. Dessa uppfattningar sammanfaller med en undersökning om besökares upplevelse av buller i storstadsnära naturområden. De positiva kvaliteter vistelsen ger i form av naturupplevelser och avkoppling dominerar upplevelsen varför störningarna från ljud inte irriterar i någon högre utsträckning.

De fem vanligast förekommande aktiviteterna är: bad, promenader, avkoppling, vandring och att uppleva naturen. De aktiviteter som är minst vanliga är windsurfing, kanoting, övernattnings, orientering och fiske. Resultaten visar naturliga fluktuationer över året och i varje delmätning framträder olika aktiviteter. Bad är självklart vanligast på sommaren, andelen som plockar svamp och bär är högst vid höstmätningen, skidåkarna dominerar vintermätningen och vid vårmätningen är promenad och vandring vanliga aktiviteter.

Förmodligen är andelen motionärer (joggare, motionscyklisterna, skidåkare etc) underskattat i mätningen eftersom dessa utgör övervägande delen av bortfallet. Det var en förutsättning vid datainsamlingen att dessa besökare skulle kunna passera entrén utan att bli störda i sin aktivitet. Speciellt vid dåligt väder har dessa kategorier inte velat stanna på grund av kyla och blåst.

Flertalet besökare är mycket nöjda med Erstavik som naturområde. Dels visar helhetsomdömet på detta, dels är andelen besökare som önskar sig förbättringar relativt begränsad. Besökarna har fått ta ställning till 15 påstående om naturkvaliteter och "service" men även fått uttrycka förbättringsförslag i en öppen fråga. Flertalet anser att det mesta är "bra som det är" beträffande vägvisning, underhåll, städning etc.

Vissa önskemål om förbättringar framhålls dock:

- Underhåll av vägar och stigar – mycket rötter och stenar
- Uppfräschning av badplatserna vid Erstaviksbadet och Strålsjön
- Kartor över Erstavik
- Informationstavlor inne i området
- Preparerade skidspår

- Leder för promenader
- Belysning
- Torrdass
- Picnicplatser och bänkar
- Parkeringsmöjligheter

Inom Regionplane- och Trafikkontoret har arbetats fram en metod för att analysera och värdera storstadsnära naturområden utifrån sociala värden. (Se rapport "Upplevelsevärden" nr 4. 2001) Det är intressant att i undersökningens resultat konstatera att samtliga sju upplevelsevärden framhålls som positiva kvaliteter i/med Erstaviksområdet; Orördhet/mystik, Skogskänsla, Frihet och rymd, Artrikedom/naturpedagogik, Kulturhistoria, Aktivitet och utmaning samt service och samvaro.

Resultat från Öarna

120 enkäter samlades in på Öarna Ägnö och Hårsö under tre tillfällen sommaren 2005. Undersökningen genomfördes delvis från vattnet. Inget bortfall förekom – alla var positiva till att medverka i undersökningen.

Besökarna förväntar sig en skyddad hamn, möjlighet att bada, uppleva skärgården samt lugn och ro när de besöker Öarna. Dessa förväntningar uppfylls i hög utsträckning. Resultatet från intervjuerna på Öarna visar samma positiva helhetomdöme som på fastlandet, medelbetyget ligger på 4,6 på en femgradig skala. Omdömet relateras framförallt till att Öarna tillgodoser behovet av bra naturhamn med lä och djupt vatten. Bra badmöjligheter, vacker, härlig natur samt lugn och ro framhålls också.

Flertalet båtar som besökte Öarna var segelbåtar, 57% och besökarna stannade en natt på Öarna, 56%. Många båtar, cirka en tredjedel, kommer från andra kommuner än Nacka, Tyresö och Stockholm. 30% var förstagsbesökare.

Några resultat är intressanta att jämföra med undersökningen på fastlandet. Exempelvis är andelen förstagsbesökare mycket högre. På fastlandet var motsvarande siffra 9%. Förväntningarna på Öarna skiljer sig också från fastlandet ur vissa aspekter. Besökarna på Öarna förväntar sig inte lugn och ro samt tystnad i samma utsträckning som fastlandsbesökarna. En tolkning av resultatet är att båtar som söker sig till naturhamnar som t ex Napoleonviken gör ett medvetet val – man räknar med lite trängsel. Det vissa besökare störs av är snarare nedskräpning än närvaron av andra besökare.

Vissa önskemål om utveckling förbättringar noteras dock. Framförallt önskar besökarna bättre möjlighet att slänga sopor samt ha tillgång till torrdass. Var och en av dessa önskemål uppger över 50% av de medverkande. Bättre renhållning noteras av 30%. I de öppna svaren i enkäten nämns; sandstränder, bryggor och badstegar samt "lekplats/aktivitetsområde".

Metodreflektioner

Sammanfattningsvis har det fungerat bra att genomföra besöksmätningen. Det finns en hög svarsvilja bland besökarna vilket underlättar arbetet ute i området. Enkäten blev dock i sin slutgiltiga utformning alltför lång vilket bidrog till att vissa individer blev otåliga. När det var sämre väder blev irritationen mer påtaglig.

Det är viktigt att utbilda intervjuarna i inledningsskedet. De fick ständigt frågor om syftet med undersökningen och besökarna undrade vad ”kommunen nu skulle hitta på”. För trovärdighetens skull är det viktigt att kunna hantera dessa frågor på ett professionellt sätt.

Beträffande kartan och de öppna svaren krävs mycket manuellt arbete för att få ett hanterligt material. Majoriteten av besökarna hade inga problem med att fylla i kartan som fanns i enkäten men deras noteringar var av olika kvalitet och noggrannhet. Undersökningen i Erstavik omfattade många besökare, 850 personer varmed vi fick tydliga resultat trots att besökarnas noggrannhet inte alltid var optimal.

Några tips inför andra liknade mätningar är:

- Se till att mätstationerna är synliga så att intervjuarna hinner stanna förbipasserande.
- Utrusta mätstationerna med pallar, läsglasögon och tuschpennor som fungerar även vid kyligare temperatur.
- Att bjuda på varm och kall dryck underlättar datainsamlingen vid sämre väderlek, t ex vid vintermätningen var detta en succé.
- Det går att slutföra intervjuer via telefon. Om man låter intervjupersonen lämna namn och telefonnummer samt en lämplig tid för intervju samt fylla i kartan över besökta platser vid mättillfället går det utmärkt att färdigställa intervjun vid ett senare tillfälle.
- Vid mätningar i skärgården krävs egen båt. Det går utmärkt att närma sig båtar som ligger förtöjda i naturhamnar från vattensidan men det kan vara svårt att nå dem från land.
- Definiera vem ombord som ska besvara enkäten. Det underlättar vid överlämnandet av enkäten.
- Ta fram detaljerade och lättlästa kartor. Det måste finnas orienteringspunkter på kartorna som är lätta att identifiera för besökarna.
- Håll enkäten kort!

Slutligen gör Visus en reflektion kring hur väl resultaten från de två fokusgrupperna stämmer överrens med den kvantitativa enkäten. Det är samma positiva kvaliteter och störningsmoment som tas upp. Med ett noggrant urval där man har god spridning över de medverkandes boendeområden och aktiviteter i naturområdet kan man komma mycket långt när det gäller att lära känna ett naturområdes kvaliteter. Naturligtvis är det allra bäst att som i Erstavik göra såväl en kvalitativ som en kvantitativ undersökning för att även kunna dra slutsatser kring besöksfrekvenser, besökssegment och frekvenser etc.

Stockholm i Juni 2006

Visus Market Research AB

Kerstin Lundh Nyman

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING AV RESULTATEN OCH VISUS SLUTSATSER	
KORT BAKGRUND OCH SYFTE	1
Övergripande frågeställningar	2
METOD OCH GENOMFÖRANDE	2
Datainsamlingsmetoder och genomföranden	2
RESULTAT	8
Inför läsningen av rapporten	8
DEL 1 – ERSTAVIK FASTLANDET	8
1. Besökarna i Erstavik	8
2. Besökarnas aktiviteter i Erstavik	14
3. Positiv värdering av Erstaviksområdet	21
4. Störningar och irritationsmoment i Erstaviksområdet	30
5. Besökarnas rörelsemönster i Erstavik	32
6. "Erstavik" är den vanligaste benämningen på naturområdet	39
7. Utveckling av Erstaviksområdet	40
8. Tydliga skillnader mellan säsongerna	46
KAPITEL 2 – ÖARNA ÄGNÖ OCH HÄRSÖ	
9. Besökarna på Öarna	49
10. Besökarnas aktiviteter på Öarna	53
11. Förväntningar på besöket	54
12. Positiv värdering av naturområdet	55
13. Besökta platser på Öarna	56
14. Utvecklingsmöjligheter - Öarna	57

Bilagor som bifogas slutrapporten

Bilaga 1A – Karta Erstavik fastlandet

Bilaga 1B – Karta Erstavik Öarna

Bilaga 2A – Enkät fastlandet

Bilaga 2B – Enkät Öarna

Bilaga 3 – Bortfallet

Bilaga 4 – Kvalitativ metod

Bilaga 5 – Datamaterial – finns på CD

KORT BAKGRUND OCH SYFTE

Inom Nacka kommun pågår ett projekt som syftar till att ta fram en långsiktig handlingsplan för Erstaviksområdet. Handlingsplanen ska balansera markägarens intresse av att utveckla och driva Erstavik ur ett företagarperspektiv och allmänhetens intresse av att bevara och utveckla natur-, kultur och rekreationsvärden. Handlingsplanen ska baseras på en gemensam samsyn mellan med olika huvudintressenterna Nacka kommun, Tyresö kommun, Stockholm Stad och Erstaviks Fideikommiss samt på kunskap om de verksamheter som bedrivs på Erstavik och om allmänhetens nyttjande av området. En projektgrupp med representanter för de olika aktörerna har bildats för att driva projektet ”Erstaviks samverkansprojekt”, hädanefter Samverkansprojektet.

Fideikommisset Erstavik utgör tillsammans med Sickla-Skarpnäcks-, Nacka gård- och Tattby naturreservat en viktig del av Tyrestakilen. Dess närhet till storstaden har stor betydelse för människors möjlighet till rekreation och friluftsliv. Fideikommissets egendomar inkluderar såväl areal på fastland som öar i Ingaröfjärden.

Egendomen/företaget Erstavik tillhör sedan 1765 det af Petersenska fideikommisset – kan liknas vid en familjestiftelse. Nuvarande innehavare och förvaltare av fideikommisset är Johan af Petersens

Erstaviksområdet besöks av dagligen av ett stort antal besökare. Antalet besök på fastlandet beräknas idag ligga på ca 1,5 miljoner besökare per år. Öarnas läge i innerskärgården mitt i Ingaröfjärden gör att ett stort antal fritidsbåtar passerar här på väg ut till ytterskärgården. Den skyddade Napoleonviken på Ägnö är en mycket uppskattad ankringsplats.

De entréer till Erstavik som används av flest människor är via Hellasgården och dess parkering, Ältavägen/Tenntorp, Erstaviksvägen/Älta, Tyresö/Bollmora, Öringesjön, Tyresö Strand, Solsidan Erstaviks Kvarnväg, Tattby, Golfbanan Saltsjöbaden, Fisksätra, Drevinge, Duvnäs/Kranglanvägen, Duvnäs/Sågtorp, Kolarängen och Slumnäs. Ett urval om 10 av dessa entréer ingår i undersökningen.

I syfte att erhålla fördjupad kunskap inför utarbetandet av handlingsplanen har Samverkansprojektet låtit Visus Market Research AB genomföra **två besöksundersökningar**.

- 1) En kombinerad kvalitativ och kvantitativ undersökning avseende Erstaviks marker på fastlandet.
- 2) En kvantitativ undersökning på öarna Härsö och Ägnö.

Syftet med besöksundersökningarna är att ge en tydlig bild av vilka som besöker området ”Erstavik fastlandet” och ”Öarna” samt belysa hur brukarna använder och värdera olika delar av naturområdet. ”Erstavik fastlandet” definieras i denna undersökning som Erstaviks fideikommiss ägor på fastlandet. (Hädanefter används Erstavik.) I ”ö-området” ingår Ägnö, Härsö i undersökningen. Kartor över de två områdena finns i bilaga. Se bilaga 1

Övergripande frågeställningar

Undersökningarna har belyst följande övergripande frågeställningar. De övergripande frågeställningarna anpassades till Erstavik respektive Öarna. På Öarna var exempelvis inte samtliga huvudfrågeställningar relevanta.

- Allmänna intryck av områdena Erstavik/Öarna?
- Generella motiv för att vistas i området Erstavik? När väljer man Erstavik och när väljer man att besöka andra naturområden?
- Vad vill man uppleva när man vistas i/besöker Erstavik/Öarna?
- Hur nyttjar man området Erstavik/Öarna? Vilka delområden och platser besöker man och varför?
- Finns det hinder för att besöka området?
- Besöksfrekvens? (När, var, hur ofta, vilka tider på året, i vilket sällskap etc)
- Hur ser man på tillgängligheten till och i området? (vägvisning till, vägvisning inne i området, kollektivtrafik, p-platser, sjökort etc)
- Hur sköts området när det gäller "service"? (bad- och grillplatser, vandringsleder, motionsspår, "hamnar", sopor etc) Skillnader mellan olika tider på året när det gäller skötsel?
- Hur sköts och underhålls "naturen" i området?
- Nyttjar man de vandringsleder som finns i området? Kan de utvecklas för att bättre motsvara behoven?
- Hur upplever man att det är att besöka området Erstavik/Öarna med barn? Kan man göra något för att bättre tillgodose barns behov/intressen?
- Finns det något man saknar i området? Vad och på vilken plats/område?
- Störningar i samband med vistelser i Erstavik/på Öarna?
- Hur kan Erstavik/Öarna utvecklas/förbättras för att bättre motsvara besökarnas behov? Utvecklingsmöjligheter kopplade till de områden som man besöker?

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Besöksundersökningarna har genomförts i två steg.

Steg 1 – Två kvantitativa besöksundersökningar; Erstavik och Öarna.

Erstaviksundersökningen har genomförts i fyra etapper. En "basundersökning" sommaren 2005 samt tre deletapper under hösten 2005, vintern och våren 2006.

Steg 2 – En kvalitativ djupintervju/fokusgruppsundersökning i Erstavik. Steg 2 avsåg att ge input till Samverkansprojektets arbete genom att identifiera problem och möjligheter som brukare upplever i naturområdet. Intervjuerna syftade vidare till att förstå och förklara vad olika brukarkategorier upplever bottnar i. Ett delsyfte med den kvalitativa studien var även att på djupet belysa och fördjupa resultaten i den kvantitativa studien.

Datainsamlingsmetoder och genomförande

Den kvantitativa undersökningen, liksom den kvalitativa, är explorativ. Med detta menas att syftet är att undersöka hur området används och uppfattas av olika grupper av besökare. Undersökningarna är alltså inte upplagda för att testa i förväg formulerade hypoteser om samband mellan variabler. Av detta skäl redovisas materialet deskriptivt, som svarsfrekvenser eller medelvärden för olika grupper av besökare. I vissa fall har vi emellertid upptäckt stora skillnader mellan grupper, t ex att kvinnor i större utsträckning än män, upplevde sig osäkra i området och då har signifikantest av en sådan skillnad genomförts (chi²-test). Dessa efterhandstester har vi dock valt att behandla som en indikation på att det finns en betydande skillnad mellan grupper. När skillnaderna visar sig vara signifikanta på (5% nivå) har vi använt uttrycket "tydliga skillnader" i rapporten.

Projektet inleddes med två möten mellan Visus och representanter för samverkansgruppen. Vid dessa möten diskuterades bakgrunden till projektet, slutgiltig design av undersökningarna, målgrupp och huvudfrågeställningar samt kartmaterial. I den kvantitativa undersökningen har Visus samarbetat med Mats Nilsson från Psykologiska Institutionen. Mats deltog också i de inledande mötena.

De olika stegen i besöksundersökningarna har genomförts enligt följande.

Kvantitativ besöksundersökning - Erstavik

- **Utarbetande av enkät.** Enkäten stämdes av med uppdragsgivaren och justeringar gjordes. Testintervjuer genomfördes. Nacka kommun bidrog med en special-sammansatt **karta** till enkäten. Enkäten finns i bilaga 2
- **Målgrupp.** Samtliga besökare över 15 år ingår i målgruppen.
- **Fältarbete – basundersökning, etapp 1 - sommar.** Fältarbetet i den kvantitativa basstudien (sommar) genomfördes under tre perioder och med en kombination av tider och veckodagar. I anbudet definierades 13 entréer till Erstavik. I besöksundersökningen har 10 av dessa ingått. Totalt samlades 450 enkäter in.

Mätplats	Antal insamlade enkäter	Datum under juli och augusti
Västra Öringen	6	6/7, 19/7, 18/8
Bollmora	24	6/7, 8/7, 18/7
Erstaviksvägen/Älta	132	5/7, 6/7, 18-19/7 18-19/8
Tenntorp	61	5/7, 8/7, 18/7, 18-19/8
Hellas	20	5/7, 8/7
Saltsjö Duvnäs	24	6/7, 8/7, 19/8
Drevinge	12	6/7, 7/7, 8/8
Fisksätra/Grötfatet	52	6/7, 8/7, 18-19/7, 19/8
Golfbanan/Lunds Gård	43	6/7, 18/7
Solsidan/Erstavik Kvarn	76	5/7, 7/7, 18-19/7, 17/8

- **Fältarbete – etapp 2 - höst.** Fältarbetet i etapp 2 genomfördes under två helger i september och oktober 2005. Fältarbetet omfattade entréer på olika sidor om Erstavik. Av ekonomiska skäl är etappundersökningarna (höst, vinter, vår) inte lika omfattande som basundersökningen. Totalt samlades 141 enkäter in vid följande entréer.

Mätplats	Antal insamlade enkäter	Datum under september och oktober
Bollmora	34	24/9 1/10
Erstaviksvägen/Älta	41	24/9
Tenntorp	19	25/9
Hellas	3	
Saltsjö Duvnäs	3	24/9
Drevinge	13	25/9
Golfbanan/Lunds Gård	21	24/9
Solsidan/Erstavik Kvarn	7	25/9

- **Fältarbete – etapp 3 - vinter.** Fältarbetet i etapp 3 genomfördes under tre helger i januari/februari. Fältarbetet omfattade entréer på olika sidor om Erstavik. Totalt

samlades 156 enkäter in vid följande entréer. På grund av låg temperatur genomfördes 6 av intervjuerna i efterhand via telefon. Kartan fylldes i på plats och intervjuaren kontaktade sedan respondenten på en inbokad tid.

Mätplats	Antal insamlade enkäter	Datum under
Västra Öringen	2	11/2
Bollmora	14	5/2
Erstaviksvägen/Älta	35	4/2
Tenntorp	22	5/2
Drevinge	18	4/2
Fisksätra	18	4/2
Golfbana	47	28/1

- **Fältarbete – etapp 4 - vår.** Fältarbetet i etapp 4 genomfördes under en helg i april. Totalt samlades 103 enkäter in vid följande entréer.

Mätplats	Antal insamlade enkäter	Datum under april
Bollmora	9	30/4
Erstaviksvägen/Älta	25	29/4
Tenntorp	20	30/4
Hellas	-	-
Saltsjö Duvnäs	6	29/4
Drevinge	-	-
Fisksätra	25	30/4
Solsidan/Erstavik Kvarn	18	29/4

- **Datainsamlingen. Sammanlagt har 850 personer besvarat enkäten.** Varje entré bemannades av Visus medarbetare, minst två personer (enstaka avvikelser vid de mindre entréerna). Vid varje station fanns en informationsskylt som introducerade undersökningen. Personalen var utrustad med enkäter, underlägg, pennor, läsglasögon och pallar för besökare att sitta på. Under vintermätningen bjöds på varm och kall dryck samt frukt och ”kex” för barnen att tugga på medan föräldrarna besvarade enkäten.

Samtliga personer som passerade ut ur området tillfrågades om de ville medverka i besökundersökningen. Enkäter delades ut och fylldes i på plats. (Undantaget 6 enkäter via telefon under vintermätningen) Ingen tilläts ta med sig enkäten för att fylla i vid senare tillfälle. Det tog mellan 10 och 30 minuter för respondenterna att fylla i enkäten. Besökarna var genomgående mycket positiva till undersökningen och ville gärna besvara enkäten även om det tog lång tid.

Personer under 15 år screenades bort och motionärer som höll hög fart tillfrågades inte. Statistik fördes på samtliga in- och utpasserande besökare samt på bortfallet. Se nedan under ”Bortfall”.

Vid varje station fanns fyra skrivunderlägg och dessa utgjorde en ram för urvalet. Då de fyra underläggen var upptagna fick besökare som gick ut ur området passera utan att bli tillfrågade (de räknades inte som bortfall men noterades i statistiken).

- **De 850 besökarna fördelar sig på 586 besöksgrupper.** Besöksgrupper används för att kunna koppla flera enkäter till en grupptillhörighet i analysfasen. Besökarnas enkäter registreras var för sig men får även en grupptillhörighet då två eller flera personer i ett sällskap fyllt i egna enkäter.
- **Bortfall.** Sammanlagt har 354 personer som blivit tillfrågade avböjt att svara på enkäten. (181 män och 173 kvinnor) Flertalet av dem joggade eller cyklade och ville därför inte svara. Andra ville inte på grund av tidsbrist, de skulle t ex passa tåg eller buss). En fullständig redovisning över bortfallet finns i bilaga 3.

Utländska besökare som inte pratar svenska har räknats som ut-passerande, inte som bortfall. Personer som haft svårt att förstå enkäten fick hjälp av intervjuarna som läste upp frågor och svarsalternativ. (främst vid Fisksätra)

- **Hypotes om antalet besökare i området.** Vid vårt inledande möte på Erstaviks Gård i juni diskuterades möjligheterna att få en bedömning av antalet besökare i området. Visus klargjorde att datainsamlingsmetoden, som den var upplagd i anbudet, inte möjliggjorde detta eftersom en sådan kvantifiering kräver helt andra tekniska resurser. För att ändå ha möjlighet att göra en grov uppskattning av antalet besökare har Visus under varje datainsamlingspass registrerat det totala antalet besökare som passerar in och ut ur området.

Statistiken visar följande. Vi har summerat antalet utpasserade (enkäter + de som vägra svara + de som inte kunnat få en förfrågan om att svara) per entré och delat med antalet timmar vi arbetat vid entrén. Detta ger oss en uppfattning om antalet besökare per timme. I följande tabell kan vi se hur fördelningen ser ut över olika entréer och etapper.

Entré	Sommar (personer/ timme)	Höst (personer/ timme)	Vinter (personer/timme)	Vår (pers/timme)
Västra Öringen	0,5	-	1	-
Bollmora	4	20	13	14
Erstaviksvägen	15	23	33	27
Tenntorp	7	16	16	12
Hellas	16	11	-	-
Saltsjö Duvnäs	4	18	-	5
Drevinge	4	10	25	-
Fisksätra	7	-	20	13
Golfbanan	8	7	29	-
Solsidan	15	33	-	8

Resultaten visar att antalet personer per timme som besökte Erstaviksområdet var högre i samband med höstmätningen än vid sommarmätningen. En bidragande orsak till skillnaden kan vara att höstmätningen genomfördes enbart på helger. Sommarmätningen genomfördes däremot i huvudsak under veckodagar. Vilka slutsatser man kan dra av detta "antal per timme" kan man ha olika hypoteser kring och vi har i dagsläget inga modeller som är användbara i sammanhanget. Besöksfrekvensen varierar ju med många variabler som t ex väder, årstid, tidpunkt på dygnet, dag i veckan etc.

- **Dataanalyser.** Materialet har databearbetats och analyserats och signifikanstester (chi2-tester) har genomförts

Kvantitativ besöksundersökning - Öarna

- **Utarbetande av enkät.** Enkäten stämades av med uppdragsgivaren och justeringar gjordes. Tyresö kommun bidrog med en specialsammansatt **karta** till enkäten. Enkäten finns i bilaga 2.
- **Målgrupp.** Samtliga båtar som befann sig på Ägnö och Härsö ingick i undersökningen och målgruppen var samtliga personer ombord som var över 15 år.
- **Fältarbete.** Fältarbetet genomfördes under två perioder och med en kombination av tider och veckodagar. Under fältarbetsperioderna räknades även båtar på de närliggande öarna. **Se statistik i bilaga**

Mätplats	Antal timmar	Antal insamlade enkäter	Datum
Ägnö, norr och Napoleonviken	6+12	Ägnö totalt 85	7/7, 8/7, 21/8
Härsö	8	35	7/7, 8/7, 21/8

- **Datainsamlingen.** Visus medarbetare arbetade på två sätt ute på öarna. Dels gick vi runt på öarna och sökte kontakt med båtarna från landsidan. Dels körde vi runt med motorbåt och närmade oss förtöjda båtar från vattnet. Det senare tillvägagångssättet var att föredra. Enkäten lämnades över till den som tog emot intervjuaren vid båtsidan. En enkät per båt lämnades ut. Den person som höll i pennan definierades som respondent, besökarna fick själva bestämma vem ombord som skulle fylla i enkäten. Efter cirka 30 minuter återkom intervjuaren till båten för att samla in enkäten.

- **Bortfall.** Inget bortfall förekom. Alla tillfrågade var positiva till att medverka.
- **Dataanalyser.** Materialet har databearbetats och analyserats och signifikanstester (chi2-tester) har genomförts

Kvalitativ undersökning – Fokusgrupper Erstavik

- **Projektstart.** Efter de inledande mötena utarbetades en screeningguide och en intervjuguide. Screeningguiden är ett verktyg som används vid rekryteringen för att säkerställa att adekvata intervjupersoner rekryteras, samt en intervjuguide för diskussionen i fokusgrupperna. Intervjuguiden kan ses som en checklista med dubbla syften. Dels används den som en kontroll på att samtliga frågeområden behandlas, dels fungerar den som en avstämning mellan oss och uppdragsgivaren så att intervjun berör samtliga aktuella frågeställningar. Båda guiderna stämdes av med uppdragsgivaren.
- **Målgrupp för fokusgrupperna definierades som:**
 - Boende i Nacka kommun (40%), Tyresö kommun(30%) eller Stockholm Stad (30%).
 - Åldrarna 18-65 år.
 - Frekventa besökare i naturområdet; minst 10 gånger per år
 - Varierande syften för besöken
 - Spridning över sociodemografiska variabler
 - Olika transportsätt för att ta sig till området
- **Fältarbete.** Genomförande av två fokusgrupper samt en parintervju. Sammanlagt medverkade 17 personer. Intervjuerna genomfördes den 1/9, 6/9 samt 19/9 och pågick i 2,5 timmar. Fokusgrupperna videofilmades.

Som stimulimaterial under intervjuerna användes samma karta som i enkäten och intervjupersonerna fick på denna plotta in besökta områden och favoritplatser.

- **Kortfattad metabilaga ”Kvalitativ metod” finns bilagd rapporten**

Bearbetning, analys och dokumentation av resultaten

Samtligt material har bearbetats och analyserats och resultaten presenteras i föreliggande rapport. Kartrelaterade resultat har koordinatsatts och lämnats till Nacka kommun för implementering i Solen. Slutrapporten levereras juni 2006

Resultaten och delresultaten har presenterats för Samverkansgruppen vid tre tillfällen.

RESULTAT

Inför läsningen av rapporten

Rapporten är indelad i två delar. I **DEL 1** redovisas resultaten från undersökningen avseende Erstavik. För att ge uppdragsgivaren överblick över insamlat material och resultat **samredovisas** resultaten från den kvantitativa besöksundersökningen och den kvalitativa fokusgruppsundersökningen. När resultaten särskiljer sig redovisas detta.

DEL 2 i rapporten behandlar resultaten från den kvantitativa besöksundersökningen på Öarna.

Sammanfattningsvis vill vi dock understryka att resultaten från de olika undersökningarna och etapperna visar på hög samstämmighet. Det är dessutom genomgående en mycket positiv resultatbild som framträder.

Läsaren av rapporten bör också ha i åtanke att resultaten inte kan generaliseras till totalpopulationer som t ex ”samtliga besökare” eller ”boende i närkommuner”. Detta beror på metodvalet; att urvalet av respondenter inte är helt slumpmässigt och att fältarbetet genomförts vid ett urval av entréerna till Erstaviksområdet.

DEL 1 – ERSTAVIK FASTLANDET

1. Besökarna i Erstavik

Sammanlagt har 850 personer besvarat enkäten.

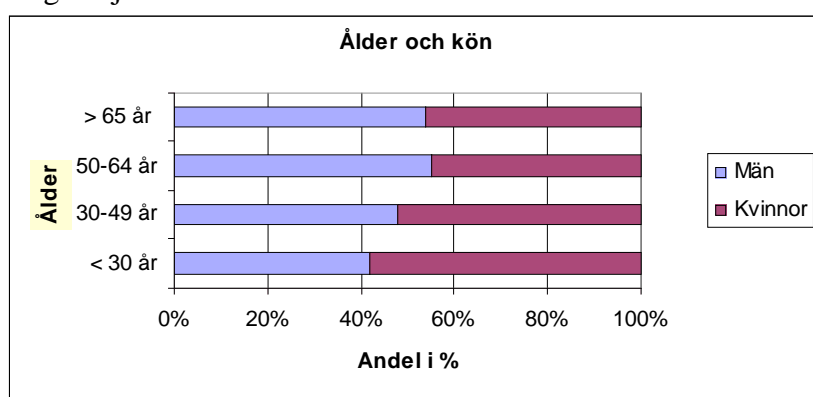
Kön och ålder

Resultaten visar på en jämn spridning beträffande kön. Hälften av besökarna är män, hälften kvinnor. Andelarna skiljer sig något mellan mätningarna. Exempelvis var andelen kvinnor 57% vid höstmätningen.

Resultaten skiljer sig mellan entréerna. Vid entréer som Tenntorp, Hellas är andelen motionärer frekventa och här dominerar männen. Andelen män ligger på 60-70%. Även vid Drevinge är andelen män hög, 61%. En bidragande orsak kan vara att en vintermätning genomfördes vid Drevinge och många skidåkare besvarade enkäten. Vid Erstaviksvägen dominerar andelen kvinnor, 58%.

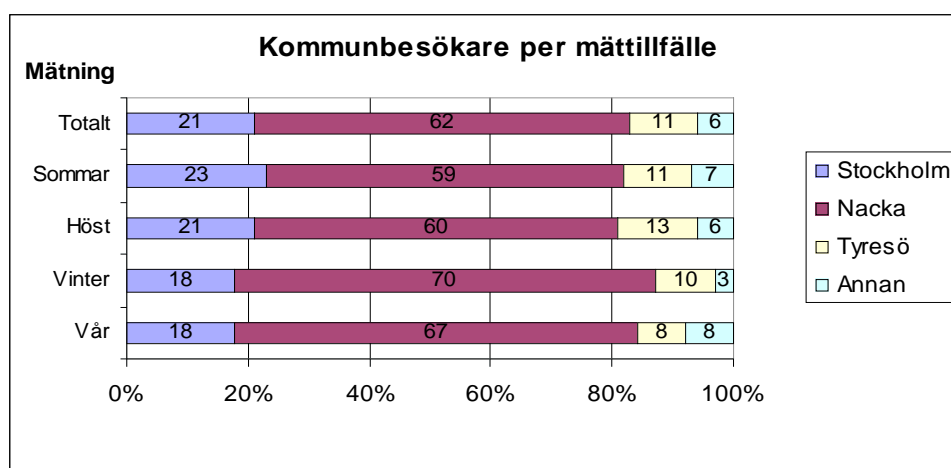
Medelåldern på besökarna totalt är 48 år (medianvärde). Männen har en något högre medelålder än kvinnorna. 50 år mot kvinnornas 45 år (medianvärden). Yngst medelålder har besökarna som lämnar området vid Tenntorp och Hellasgården, 42 respektive 41 år.

Kvinnorna dominerar i de yngre åldersintervallen, upp till 49 år. Här är 58% respektive 52% kvinnor. I de två äldre ålderskategorierna dominerar männen, ca 55%. Åldersmässigt fördelar sig besökarna enligt följande

Merparten bor i Nacka kommun

Merparten är bosatta i Nacka kommun, 62%. (se lila balkar nedan) 21% är bosatta i Stockholm Stad och 11% bor i Tyresö. Detta resultat är inte oväntat mot bakgrund av att huvuddelen av Erstavik gränsar till Nacka kommun och att merparten av entréerna till Erstavik därmed befinner sig i Nacka kommun. Mönstret är detsamma vid samtliga mätningar.

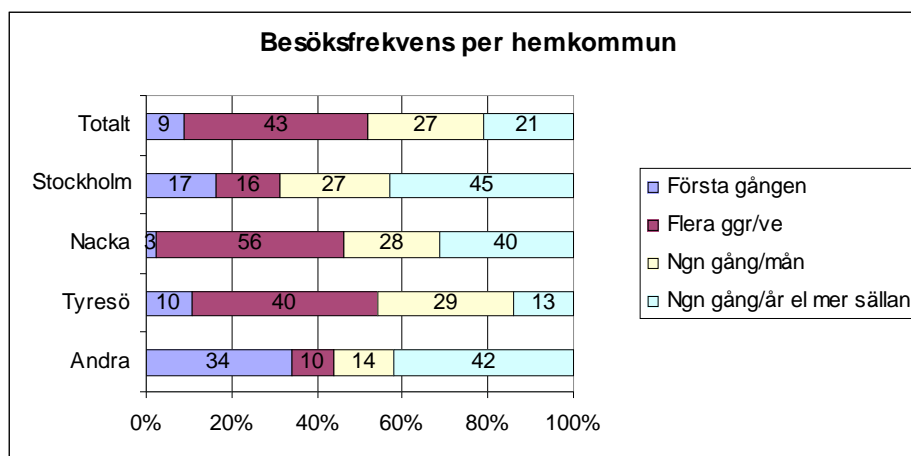

”Andra” hemkommuner anges av 7%. Dessa är: Bromma, Lidingö, Huddinge, Haninge, Värmdö, Årsta, Botkyrka, Danderyd, Sollentuna, Täby och Österåker. Mer långväga besökare kommer från Umeå, Lund, Visby, Linköping, Göteborg, Trondheim, Oslo, Ekenäs/Finland

Beträffande **boende** visar resultaten att ungefär hälften av respondenterna bor i lägenhet, 46% respektive villa/radhus, 52%. Stockholmsbesökarna bor som förväntat i högre utsträckning i lägenhet, 88% jämfört med exempelvis Nackabesökarna, 32%.

Frekventa besökare i Erstavik

Resultaten visar att 43% i totalpopulationen besöker området flera gånger i veckan. 27% besöker Erstavik minst en gång per månad och 19% någon gång per år eller mer sällan. 9% befann sig i Erstavik för första gången.

Flertalet besökare i Erstavik är bosatta i Nacka. Analysen av besöksfrekvens visar även att Nackaborna är ännu högre representerade bland de frekventa besökarna. 81% mot 62% i totalpopulationen besöker Erstavik flera gånger i veckan. Se lila balkar ovan.

Förstagångsbesökarna kommer framförallt från andra kommuner än de närliggande och de är flest vid sommarmätningen. (Blå balkar ovan)

Förstagångsbesökarna lämnar Erstavik framförallt via entréerna Erstaviksvägen, Tenntorp och Solsidan. De utgör inte något extremt stor andel av besökarna på dessa platser men kan tyda på att man exempelvis tagit sig till Erstavik för att bada. (Solsidan)

Flest besök på sommaren

Oavsett bakgrundsvariabler som kön, boende etc besöks Erstavik företrädesvis på sommaren. Medelantalet besök är 12 under sommaren och fem under vår, höst och vinter. (medianvärden för samliga respondenter)

De mätplatser där besöksfrekvensen ligger högst sett över hela året är Fisksätra och Erstaviksvägen. Analysen av besöksfrekvens över året visar inte på några större skillnader mellan mätplatser. Flest besök görs under sommarperioden.

Fokusgruppsdeltagarna nyanserar resonemanget beträffande antalet besök och menar att de gör färre besök på sommaren, främst under juli eftersom semesterresor och boende på andra orter är vanligt under den perioden. Likaså framhålls att november - december är två månader som inte lockar till naturbesök över huvud taget eftersom väder och mörker motverkar intresset. Totalt sett har dessa personer emellertid ett likartat besöksbeteende som övriga respondenter.

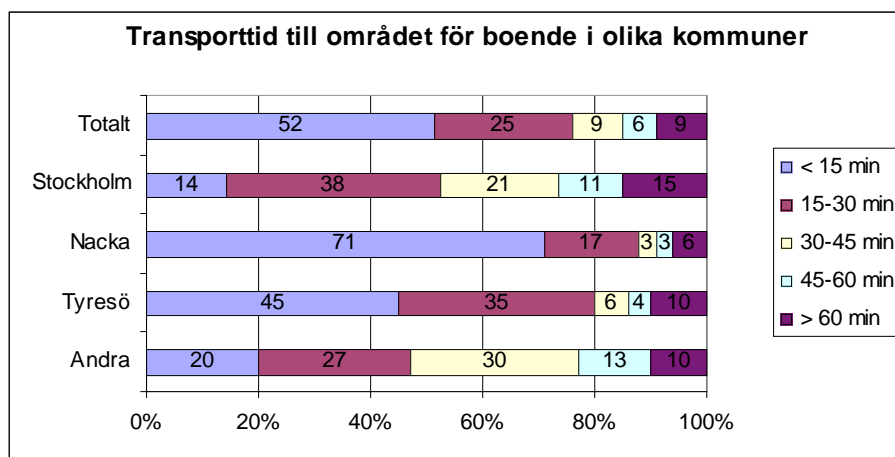
Kort transporttid till naturområdet

55% av besökarna har mindre än 15 minuter till naturområdet. Ytterligare 21% i totalpopulationen transporterar sig mellan 15 och 30 minuter. Mönstret är likartat oavsett årstid. Andelen som uppger längre transporttid än 60 minuter är dock något högre för vinter och vårmätningarna (12-15%) än för sommar och höst (8-9%). Analysen visar inte på några större skillnader med avseende på kön utan män och kvinnor har samma transporttider.

Forskningsresultat (från SLU, Patrik Grahn m fl) visar avståndet till ett grönområde inte bör överstiga mer än 300-500 meter för att närboende ska nyttja området frekvent, till vardags. I Erstavik kan vi se en tillämning på denna forskning. Undersökningen uppvisar en hög andelen besökare som har under 30 minuters transporttid (mer än 70%) samt 43% som besöker Erstavik flera gånger per vecka. Dessa resultat visar att Erstavik har goda förutsättningar att uppfylla kraven beträffande närhet som gör det möjligt för de närboende att frekvent ta del av området.

Nacka- och Tyresöborna har i regel kortare transporttid än 15 minuter, 72% respektive 53%. Stockholmsborna som har längre avstånd till Erstavik använder i regel något längre tid för att ta sig till området. 40% uppger 15-30 minuter. Stockholmsborna bor längre ifrån Erstavik och använder följaktligen längre tid för transport. 56% uppger 15-30 eller och 30-45 minuter.

10% uppger mer än 1 timmes transporttid. De som uppger längsta transporttiden kommer från Botkyrka, Sollentuna och Täby. Andelen besökare som har denna långa transporttid är störst vid vårmätningen. 18% mot 10% i totalpopulationen.

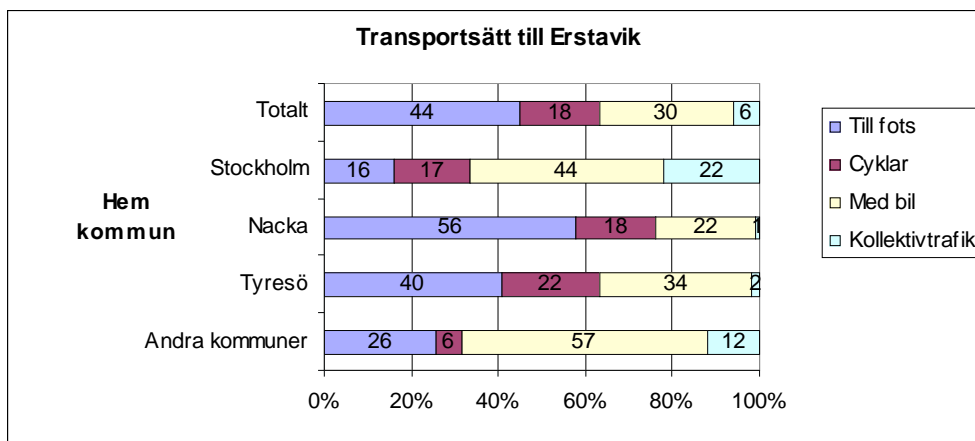
Flertalet går till Erstaviksområdet

44% går till fots för att ta sig till naturområdet. 6% använder kollektivtrafiken och uppger stationer/hållplatserna:

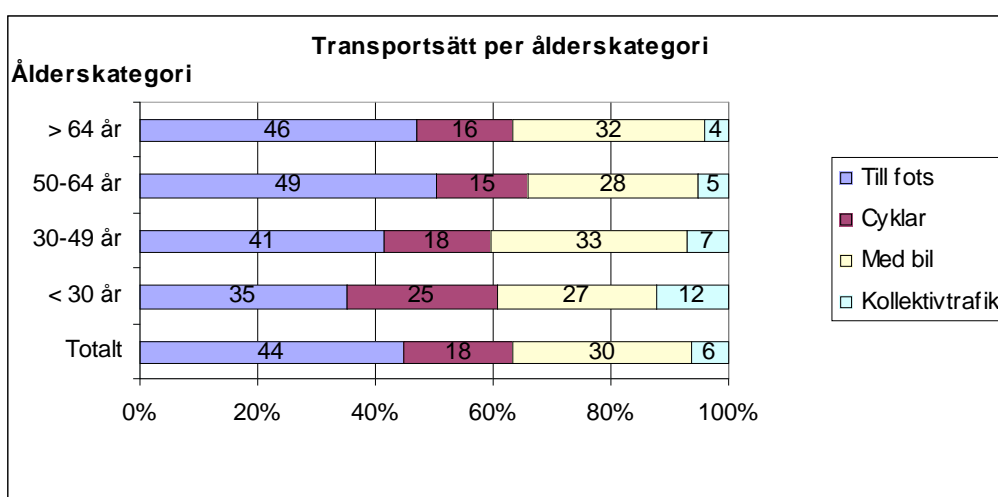
- Norr: Erstaviksbadet (14 personer), Duvnäs (2) Fisksätra (1), Tippen (1), Saltsjöbaden (1)
- Väster: Tenntorp (6), Ältavägen (2), Älta Gård (2), Slussen (2) Hellasgården (4), Björkhagen (2), Bäckalidsvägen buss 801 (1), Buss 840 (1)

Män och kvinnor har ett likartat beteende när de tar sig till området men män använder cykeln i något högre utsträckning än kvinnorna. 21% av männen cyklar, 14% av kvinnorna.

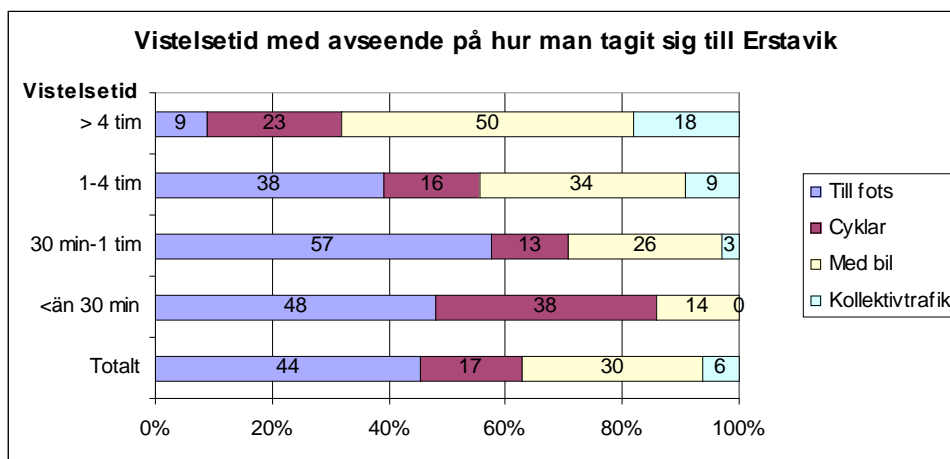
Nackabesökarna går till fots i högre utsträckning än övriga besökare, 56% mot 44% i totalpopulationen, medan Stockholmsarna i betydligt högre utsträckning åker kollektivt. 22% mot 6% totalt. Se diagrammet nedan.

Resultaten visar även att yngre besökare cyklar till och i området i högre utsträckning än äldre. I diagrammet nedan visar den understa balken hur totalpopulationen tar sig till Erstavik. Balkarna ovan visar transportsätt med avseende på åldrar. Vi ser exempelvis att andelen fotgängare är högst i samtliga delpopulationer samt att drygt 30% av respondenterna över 64 år åker bil till området.

Det är också intressant att se hur längden på besöket samvarierar med färd sättet. De som tar bilen eller åker kollektivt (d v s gör en större ansträngning) nyttjar även området under längre tid. I diagrammet nedan ser vi att andelen som tagit bilen eller åkt kommunalt är högre bland de besökare som uppger en vistelsetid på ”1-4 timmar” eller ”mer än 4 timmar”.

8% av besökarna vill ha mer/bättre anslutningar till kollektivtrafiken medan 57% anser att dessa idag är tillfyllest. Föga förvånande är det en större andel bland dem som idag åker kollektivt som önskar mer anslutningar än det är i övriga transportkategorier.

Merparten besöker Erstavik i sällskap

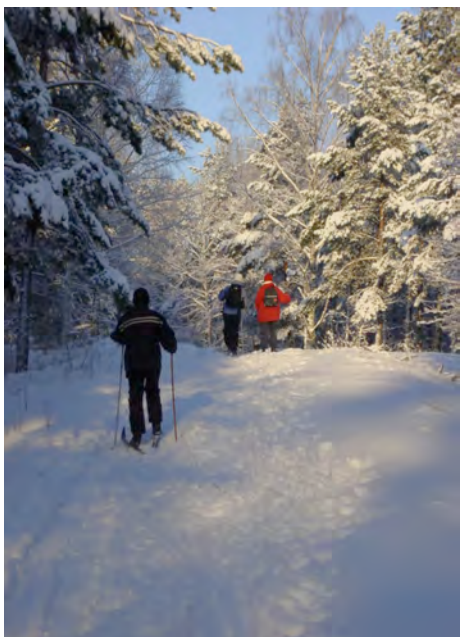
Resultaten visar att 37% var ensamma vid sitt besök. 62% uppger att de gjorde besöket med sin familj eller med vänner. De enstaka individer som besöker området med förening/annan arrangör nämner; M/B Hockey

Resultaten visar på ett samband mellan besökarnas ålder och i vilka konstellationer de besökte Erstavik. Besökarna "med familj" eller "vänner" är yngre, 56% yngre än 50 år jämfört med 41% bland de "ensamma" besökarna.

"Familjebesökarna" bor framförallt i Nacka och är såväl frekventa besökare som sällanbesökare, 10% är här för första gången. Besökare med sällskap tillbringar längre tid i området än "ensamma". 62% anger 1 timme eller mer (jämfört med 48% av de "ensamma")

42% i totalpopulationen brukar besöka Erstavik med barn.

Män är överrepresenterade bland de ”ensamma” (signifikant skillnad). ”De ensamma” gör kortare besök än övriga sällskap, 52% gör besök kortare än 1 timme. Vidare är de ensamma frekventa besökare i Erstavik. 61% besöker området flera gånger i veckan. Störst andel cirka 50% ensamma besökare återfinns vid Bollmora och Fisksätra.

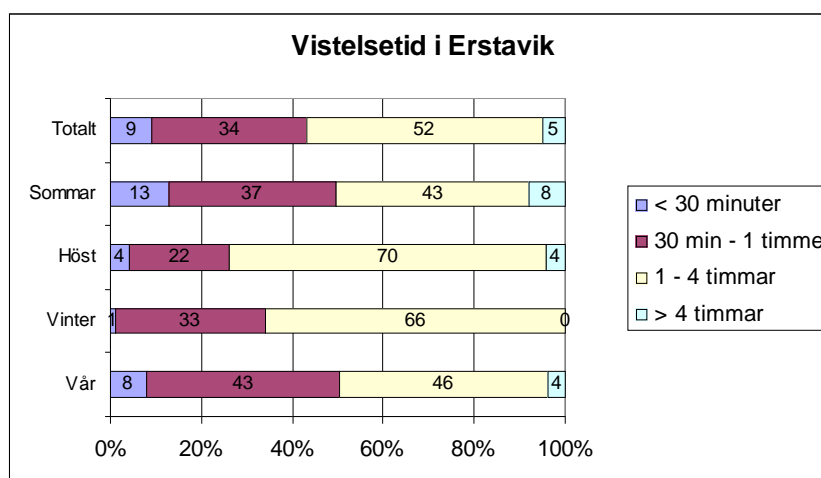
Besökarna ”med vänner” kommer i högre utsträckning från Stockholms kommun och många är yngre. De är även i högre utsträckning än övriga kategorier förstagångsbesökare i området. (28%)

Vinter i Erstavik

2. Besökarnas aktiviteter i Erstavik

Dagens vistelse varar mellan 1 och 4 timmar

Flertalet, 52% uppger att deras vistelse i Erstavik pågår mellan ”1-4 timmar”. Mönstret är detsamma oavsett tid på året – 1-4 timmar är den vanligaste tidsrymd man vistas i naturområdet. Något överraskande är andelen korta besök, under 30 minuter, lägst i samband med vintermätningen, 1% jämfört med 9% totalt sett. Se diagrammet nedan.

Från Bollmora, Duvnäs och Fisksätra görs många korta besök i området. Här uppmättes de högsta andelarna korta besök ”mindre än 30 minuter”, 13-23%. Den högsta andelen långa

besök ”mer än 4 timmar” möter vi vid Solsidan, 16% (jämfört med totalpopulationens 5%). Resultaten visar emellertid inte på några skillnader med avseende på syftet med besöket i Erstavik – besökarna som lämnar området vid dessa entréer ägnar sig åt samma aktiviteter som vid övriga entréer.

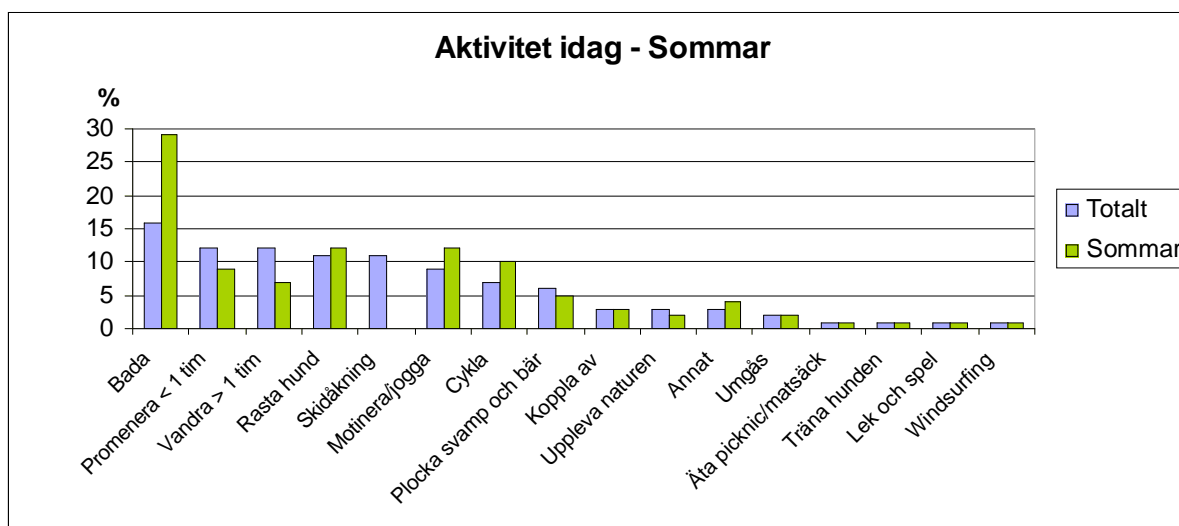
Av de ca 9% som besökte naturområdet **för första gången** uppger cirka 35% att de kommit för att bada, 14% för att promenera och 8% för att cykla.

Erstaviksbadet juni 2006

Sommarens besök hade bad och avkoppling i fokus

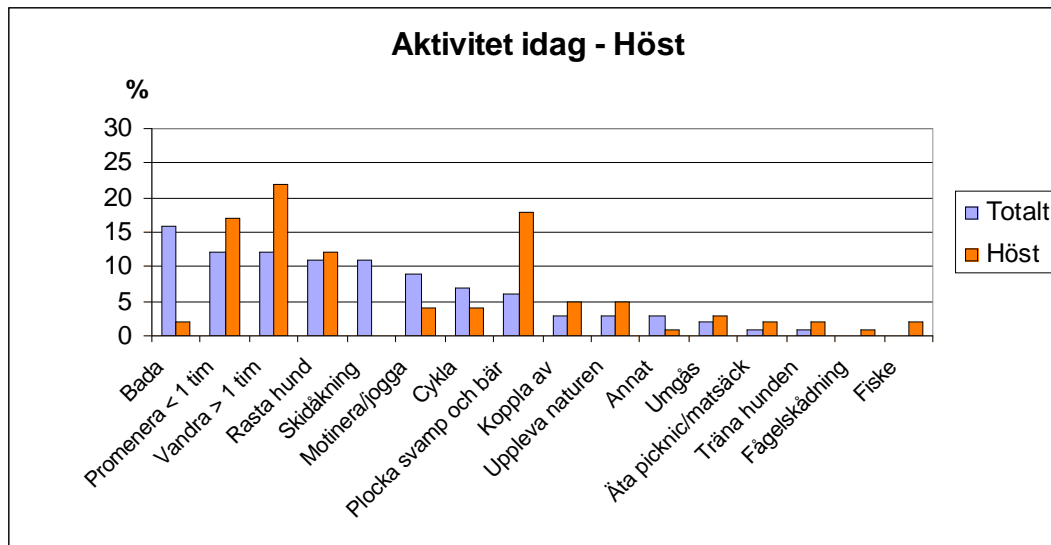
Vädret var soligt och varmt under flertalet av mätningstillfällena under sommarmätningen vilket innebar att många besökare aktivt sökt sig till såväl Erstaviksbadet som Strålsjön för att bada. 29% uppger detta som dagens primära syfte. ”Motionera/jogga” samt ”rasta hunden” uppges av 12%. Cykling, 10% hör också till de vanligt förekommande aktiviteterna. I varje diagram nedan jämförs årstiden med en stapel för totalsiffran för hela undersökningen.

Merparten av badbesökarna, 60% spenderar 1-4 timmar i området. Av motionärerna och besökare som rastar hunden är den största andelen, cirka 58%, ute ”mellan 30 minuter och 1 timme”. Cyklisternas besökslängd är mer splittrad. Ca 30% för vardera av de tre kortare besökstiderna.

Vandring och promenader dominerar vid höstmätningen

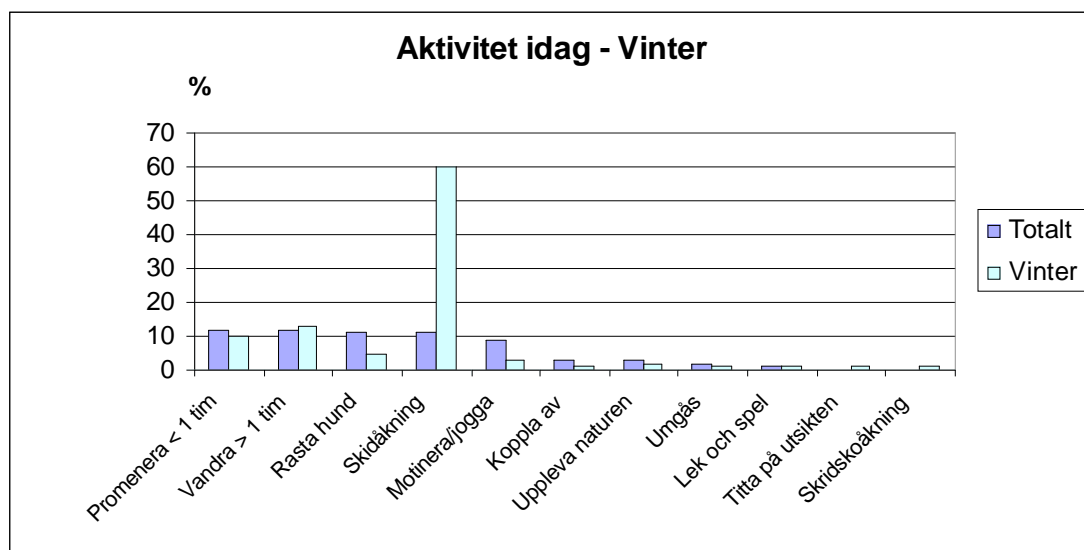
Höstmätningen synliggör andra aktiviteter än basmätningen/sommarmätningen. Här kommer promenad, vandring och svamp och bärplockning fram som ett vanligt förekommande syfte. Bad är självklart inte en lika framträdande aktivitet som under sommaren. Se diagrammet nedan. Andelen som ”rastar hunden” kvarstår på cirka 12%.

Skidåkning - vinteraktivitet

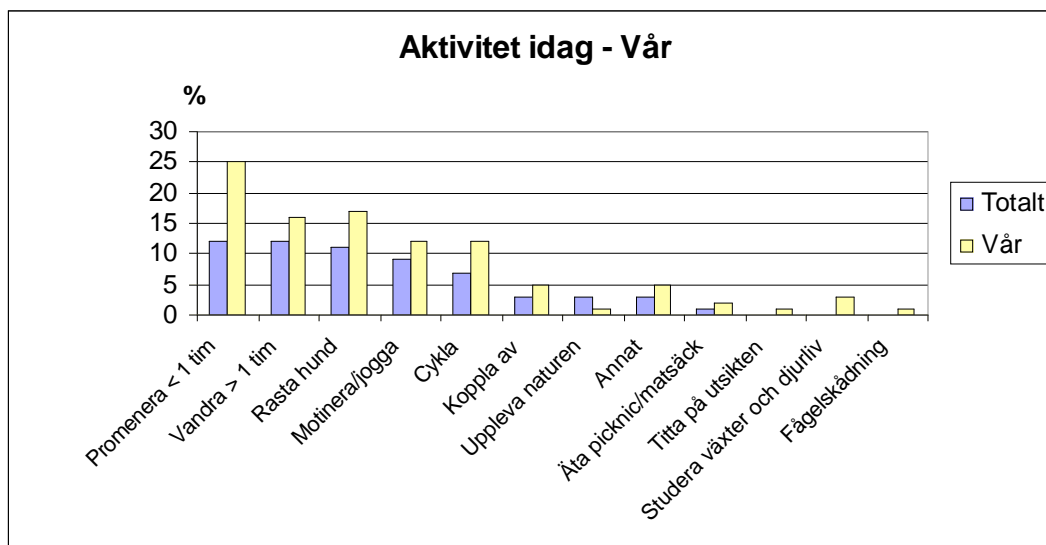
Vintern 2006 var lång och snörik och erbjöd många tillfällen till skidåkning i Erstavik. Skidåkningen dominerade tydligt vid vintermätningen. Många skidåkare passade på att framhålla sin glädje över de preparerade spår som ett privat initiativ drog upp och underhöll under vintern 2006.

Promenader och vandring är vanliga aktiviteter även vintertid på samma sätt som rastning av hundar.

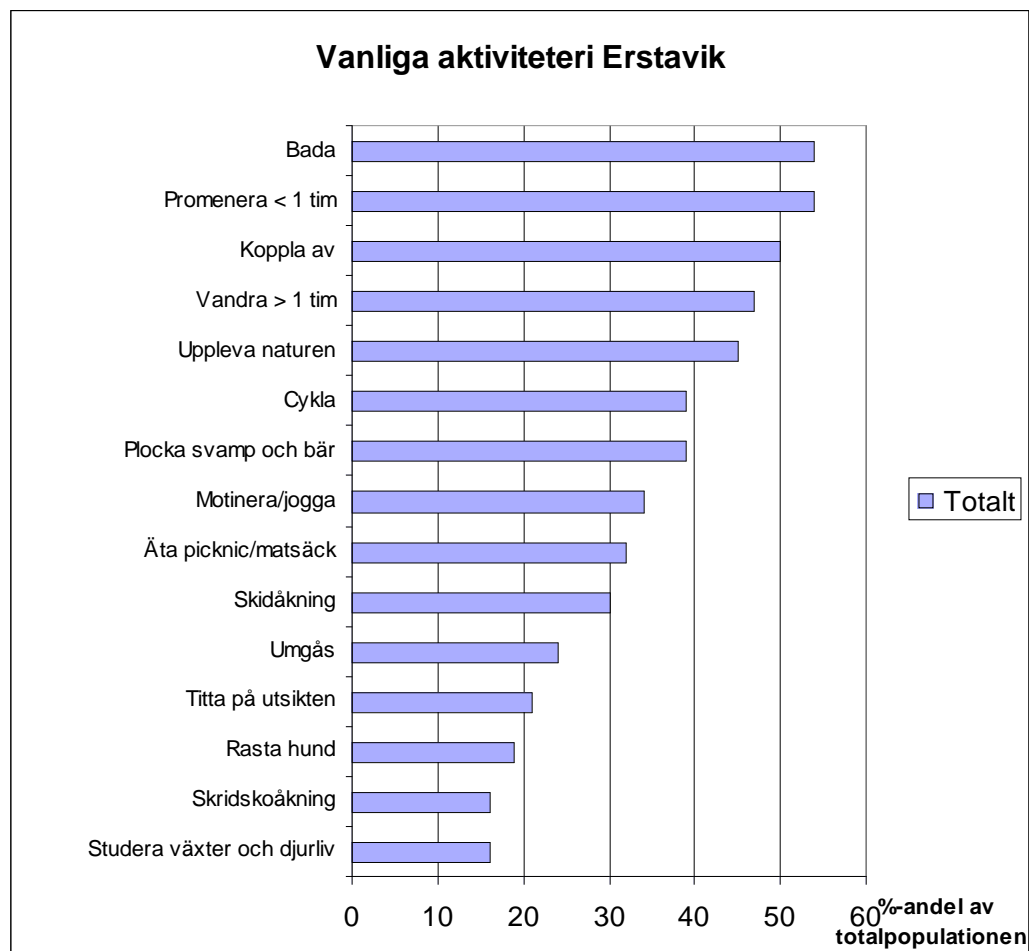
Våren – tid för promenad och vandring

Många motionärer, cyklisterna och hundägare vistades i Erstavik i samband med vårmätningen. Andelen som vandrade och promenerade vid detta mätningstillfälle var betydligt högre än i totalpopulationen.

Generella motiv för att besöka Erstavik

Oavsett bakgrundsvariabler (t ex kön, ålder, med barn eller kommun) tycks **bad, promenad och vandring samt avkoppling och att uppleva naturen** vara de främsta syftena när man väljer att besöka Erstavik.

Vi ser följande resultat och tendenser i materialet beträffande de vanligast förekommande aktiviteterna.

- Kvinnorna ägnar sig främst åt att promenera, vandra, bada, koppla av, uppleva naturen och ”plocka bär och svamp”. Samtliga aktiviteter nämns av mer än 47% av de tillfrågade kvinnorna.
- Männerna hellre ägnar sig mer åt fysiska aktiviteter i Erstavik. Cykling, ”motion”, skidåkning nämns exempelvis av en större andel män än kvinnor. ”Fiske” är en typisk manlig aktivitet; 6% mot 2% för kvinnorna. Vandra, promenera och bada är emellertid mest frekventa aktiviteter även bland männen i undersökningen.
- Rasta och träna hunden tycks vara en mer kvinnlig aktivitet än en manlig. 22% i jämförelse med 15%. Nackaborna ägnar sig åt dessa aktiviteter i högre utsträckning än Stockholmare och Tyresöbor.

- Bland Stockholmare och besökare med barn framhålls ”picknick” som en vanligt förekommande aktivitet.
- Tyresöborna nämner ”plocka svamp och bär” i något högre utsträckning än övriga. Däremot tycks bada vara en mindre intressant aktivitet i Erstavik för de som bor i Tyresö. Detta diskuterades även i fokusgrupperna där de boende i Tyresö framhöll att de hellre valde att bada längre ut i havet, t ex vid Brevik eller Dalarö.

Erstaviksvägen / Älta

En analys av vilka besökare som ägnar sig åt de mindre vanliga aktiviteterna visar följande:

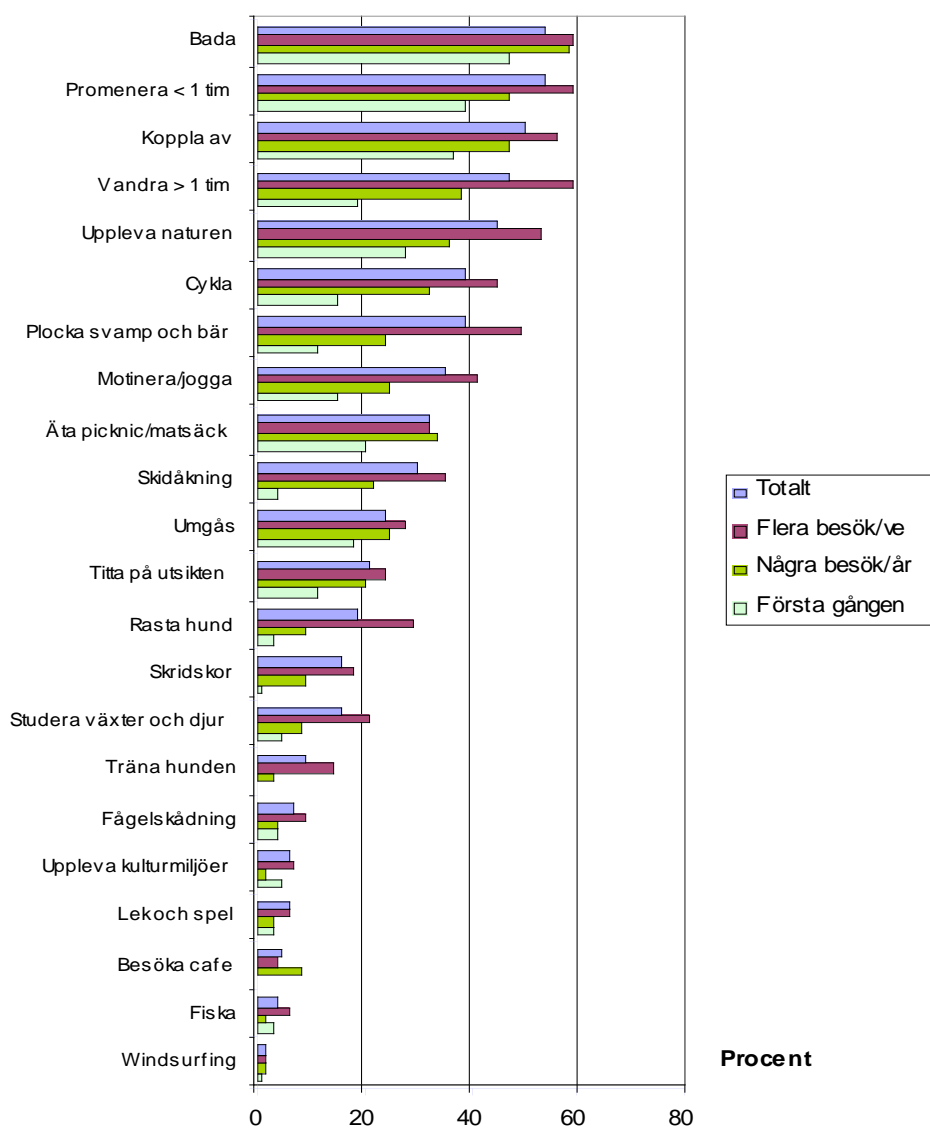
- ”Att studera växter och djur”(16 %) och ”studera fågelliv”(7%) är mer intressant ju äldre ålder på respondenterna.
- ”Umgås”, 24% och ”lek och spel” 5% är mest intressant för yngre personer.
- De som besöker området med barn nämner aktiviteter som ”åka skidor”, ”skridskor”, och ”umgås” i högre utsträckning än besökare utan barn.

Samma aktiviteter oavsett besöksfrekvens

De frekventa besökarna (flera gånger per vecka) ägnar sig företrädesvis åt samma aktiviteter som totalpopulationen, d v s promenad, vandring, ”uppleva naturen”, ”koppla av” samt bada. Samtliga andelar ligger över 53%. Vidare ägnar sig de frekventa besökarna åt motion i olika former; jogging, cykling och skidåkning samt att ”plocka svamp och bär”.

Analysen av vilka typer av aktiviteter frekventa- respektive sällanbesökare ägnar sig åt visar även på annat mönster. Oavsett besöksfrekvens har man samma syften med sina besök i Erstavik – men sällan-besökarna utövar färre aktiviteter än de som är i området ofta. Medan de frekventa besökarna nästan genomgående nyttjar området både för fler typer av aktiviteter och i högre utsträckning än övriga. (de lila balkarna är längre i diagrammet nedan) Det är endast kring de minst frekventa aktiviteterna som vi kan se ett annat mönster. T ex ”besöka café”, ”uppleva kulturmiljöer” ”windsurfa” och ”fiska”. Grupperna är dock för små för att vi ska kunna dra några slutsatser utifrån resultaten.

Aktiviteter utifrån besöksfrekvens

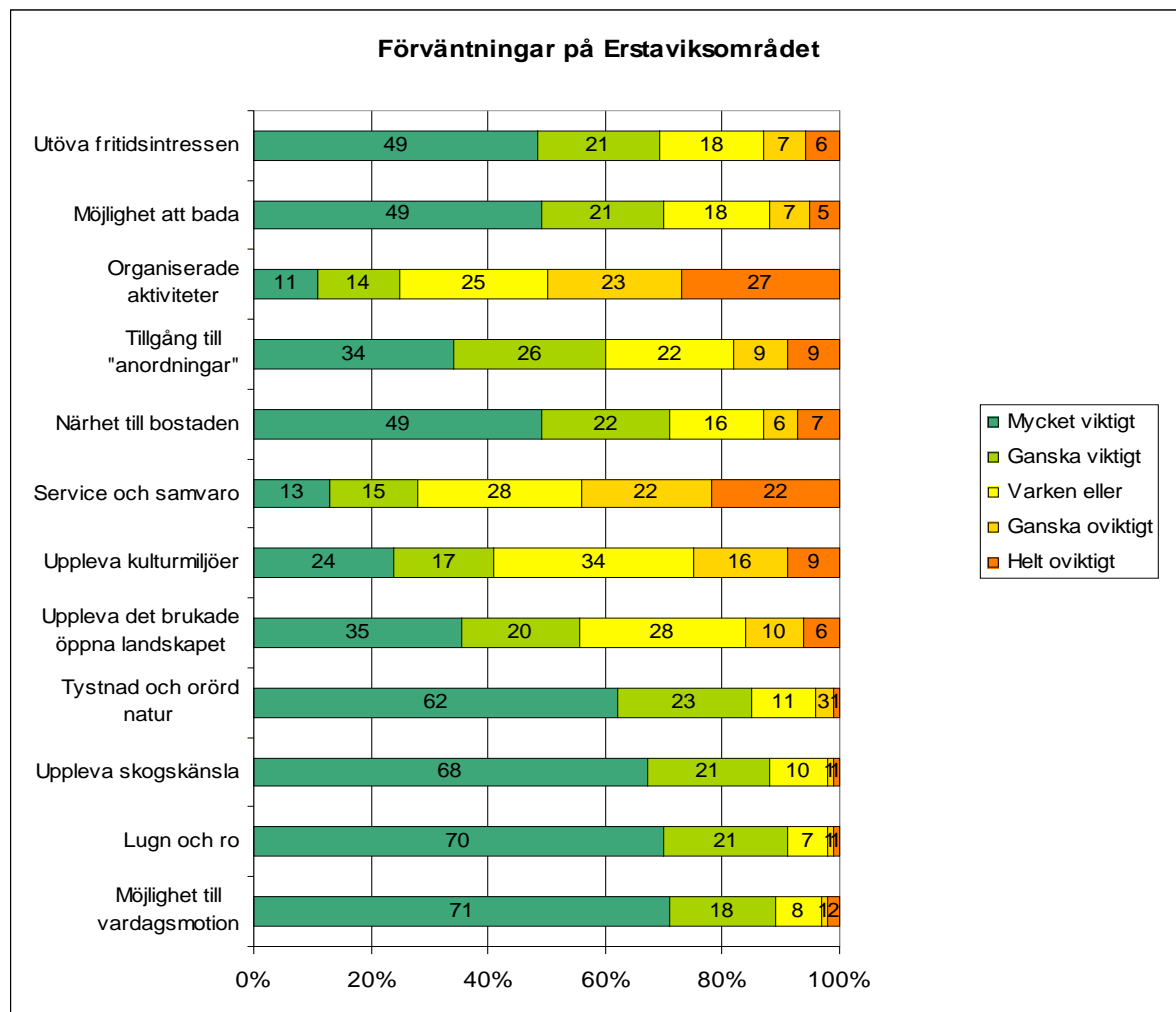
Fiske – en mindre vanlig aktivitet i Erstavik

3. Positiv värdering av naturområdet

Förväntningar på Erstaviksområdet

Besökarnas förväntningar beträffande vad man vill uppleva vid ett besök i Erstaviksområdet diskuteras både i fokusgrupperna och noteras av respondenterna i enkäten. Resultaten visar på hög samstämmighet och sammanfattningsvis uttrycker intervjupersonerna tre kategorier av förväntningar.

- Olika aspekter av **avkoppling och "lugn och ro"** är i fokus för flertalet av de intervjuade. Flera söker uttryckligen tystnad för att t ex koppla bort dagens stress. Vidare finns förväntningar på ensamhet. Naturen ska på vissa ställen vara så vild och otillgänglig att intervjupersonerna kan ha sina favoritställen ifred.
- Man förväntar sig också olika former av **naturupplevelser**. Dels ta del av naturens **årstidsväxlingar** dels höra fåglar och kanske se något djur.
- Möjligheter att **utöva aktiviteter**, både i stort och smått. Bra promenadvägar/cykelleder/skidspår är konkreta exempel på detta.

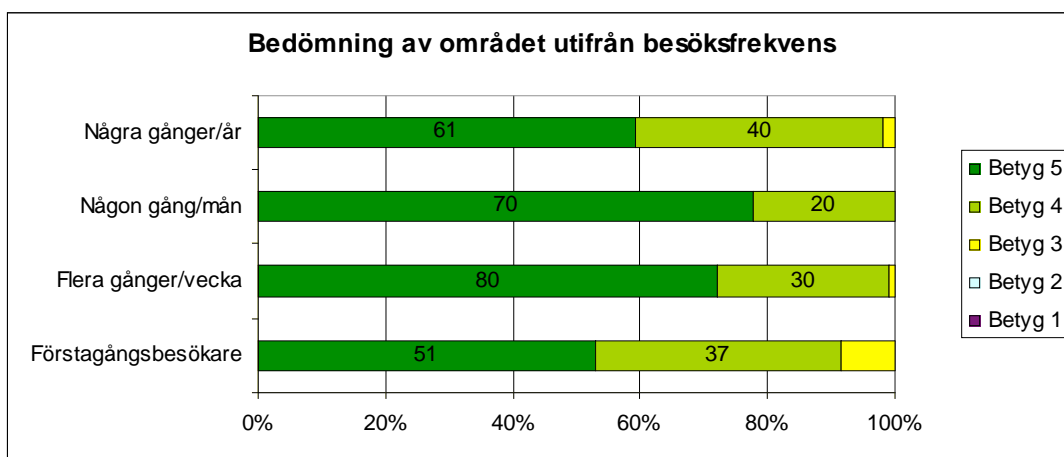
Erstaviksområdet lever upp till förväntningarna

Den absoluta majoriteten av besökarna i Erstavik värderar naturområdet högt. De förväntningar besökarna har överensstämmer med de kvaliteter de spontant uppger som styrkor med Erstaviksområdet och som ligger till grund för deras positiva uppfattning om området.

Ingen respondent har gett lägre betyg än 3 på en 5-gradig skala. Medelomdömet ligger på 4,7. Lägst andel ”mycket bra”, 61% visar vårmätningen. En förklaring till resultatet kan vara det trista väder som rådde under Valborgshelgen då vårmätningen genomfördes. De fanns förmodligen allmänna förväntningarna på vårväder i samband med denna helg men dessa kom verkligen på skam – det var inte mer än 10 grader varmt – och kanske påverkade vädret det allmänna omdömet. Vid flertalet övriga mätningstillfällen var vädret oftast vackert.

Nackaborna ger högst medelbetyg, 4,7 och 74% ”mycket bra”. Stockholmare och Tyresöborna ger betyget 4,6 och 63-67% ”mycket bra”.

Förstagångsbesökarna ger ett något lägre omdöme, 4,4 än de mest frekventa besökarna, 4,8. Detta kan delvis botten i att de inte upplever sig ha möjlighet att ge ett helhetsbetyg då de bara besökt en begränsad del av området eller gått en slinga i skogen.

Positiva besökare i alla kategorier

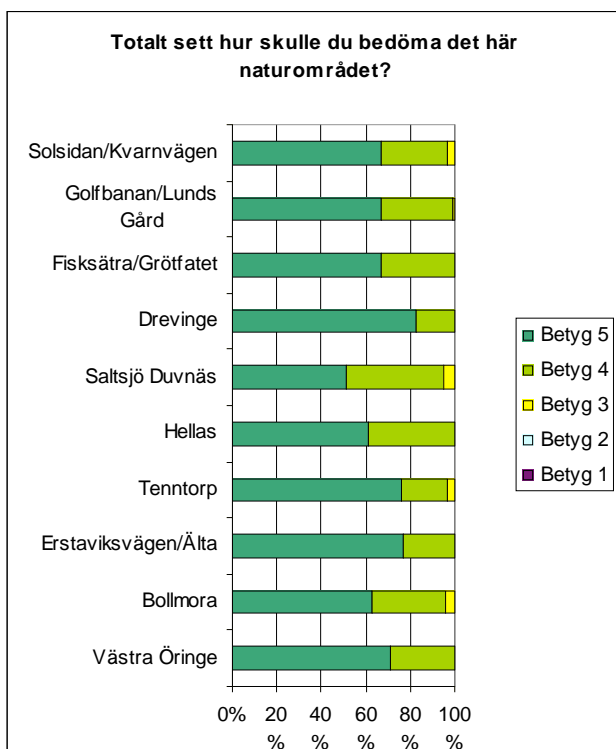
Oavsett bakgrundsvariabler som kön och ålder anger besökarna samma medelbetyg, 4,6-4,7. Analysen utifrån transporttid visar inte heller på några skillnader beträffande bedömningen. Oavsett om besökarna använt 15 minuter eller dryga timmen för att ta sig till Erstavik anges i stort sett samma betyg, 4,6-4,7.

De mest positiva besökarna finner vi vid Drevinge där hela 94% ger betyget ”mycket bra”. Likaså är andelen starkt positiva mycket hög vid Erstaviksvägen och Tenntorp.

Något lägre omdömen möter vi vid Saltsjö Duvnäs och Bollmora/Tyresö. Besökarna som lämnar området vid dessa entréer ger betyg 3 eller 4 i högre utsträckning än besökare som lämnar området via andra entréer. En förklaring skulle kunna vara att besökarna vid dessa entréer i högre utsträckning än vid andra passerar på väg till någon annan plats. Vid Saltsjö Duvnäs är det exempelvis många besökare som passerar på cykel längs Kranglans väg på väg från arbetet i Stockholm men ska vidare till Saltsjöbaden, Orminge etc. Därmed snuddar de bara vid Erstaviksområdet och ger av den anledningen ha ange ett lägre helhetsbetyg.

Vid Bollmora/Tyresö visar besökarnas kartor att besökarna bara rör sig i en begränsad del av Erstavik och ofta ganska nära entrén. Här är även andelen korta besök, mindre än 30 minuter betydligt högre, 18% än i totalgruppen, 9%.

I diagrammet nedan redovisas värderingen av området per entré samt medelbetyg för respektive entré.

Mätplats	Medelbetyg
Drevinge	4,8
Erstaviksvägen	4,8
Tenntorp	4,7
Västra Öringesjön	4,7
Solsidan	4,7
Golfbanan	4,7
Fisksätra	4,7
Bollmora	4,6
Hellas	4,6
Duvnäs	4,5

”I Erstavik kan jag koppla av och motionera....”

Besökarna har spontant fått ange vilka kvaliteter de uppskattar i/med området. De öppna svar har kodats och anges nedan i rangordning efter hur många som angett respektive motivering. Aspekter som har med rymd och storlek på naturområdet/skogen har exempelvis spontant nämnts av 12% av de intervjuade.

Den positiva värderingen i besöksundersökningen relateras till följande faktorer:

1. Möjlighet att utöva de aktiviteter man är intresserad av, 35%
2. Vacker natur, 30%
3. Nära bostaden, 17%
4. Lugn och ro, avkoppling, 16%
5. Storleken på området, rymd, 12%
6. Omväxlande natur, 9%
7. Naturupplevelse, 8%
8. Stort antal stigar, 7% (för motion)
9. Växlighet 7%
10. Närhet till vatten, 7%

11. Rent miljö; inte skräpigt, ren luft, 7%
12. Få människor, 6%
13. Orört, 6%
14. Tystnad, 4%
15. Lite trafik, 4%
16. Lättillgängligt inne i området, 4%
17. Djurlivet, 3%
18. Barnvänligt, 1%
19. Kulturvärden, historiska spår, 1%
20. Möjlighet att rasta/träna hundar, 1%

Vid den mer nyanserade diskussionen i fokusgrupperna framhålls samma positiva aspekter som i besöksenkäten. Man exemplifierar med följande:

- Naturen i sig som är både vacker och omväxlande/varierad.
 - Mötet mellan olika naturtyper. Höllar, hav, insjöar, orörd urskog, hagar, ängar, gläntor, torp
 - Fin och vacker natur, utsiktsplatser

*”Skogarna i Erstavik är så olika typer. Här finns höga berg, raviner,, barrskog och tallskog. Gräsängar och hav, klätterberg och sly och löv. Att man kan få så många olika skogsstilar på sån liten yta är otroligt häftigt. Bäst är det på våren med gullvivor och vitsippor i mattor i eklundarna. Det är en böljande grönska som är enorm. Jag tilltalas av variationen i och växlighet, man ser och hör förändringarna i landskapet.
Jessica, 28år, bor i Tyresö, barn och hund*

- ”Storskog” som ändå är överskådlig
 - Tystnad och ”storskog”, vildmark
 - Orört, få besökare
 - överskådligt – man går inte vilse
- Tillgängligheten, närheten

- närhet till storstad
 - lättillgänglig; både utifrån och inne
- Bra för aktiviteter av olika slag
 - Motionera, cykla
 - Vandra med barnen

Ett bra naturområde för besök med barn men det kan bli bättre....

42% av besökarna vistas i området med barn. Den omväxlande blandad terräng som finns på många ställen i Erstavik gör det lätt att vistas i området med barn.

”Det är nära att komma ut med barnen i ’riktig skog’.....”

Malin, 29 år, Järla, 2 barn

Enkäten ger även en del svar på hur området skulle kunna förbättras ur ett barnperspektiv. Framförallt är det önskvärt med insatser och förbättringar vid badplatserna Strålsjön och Erstaviksbadet. Det som nämns är:

- **Förbättringar vid Strålsjön**
 - Erbjuder fler möjligheter till lek vid Strålsjön, inte nödvändigtvis vanliga gungor
 - Mer sand vid badplatsen i Strålsjön
 - Ombytesmöjligheter
 - Nödtelefon
 - Toalett som inte kan välta
 - Grillplatser och lekplats vid badet
 - Papperskorgar
 - Vattenleksak t ex rutschkana

”Håll helgkrökarna borta från ’Strålan’, barn vill gå barfota när de ska bada och det är läskigt med glassplitter etc.”

○ **Erstaviksbadet**

- ”Duken” i vattnet måste bytas ut. Den är otrevlig och hindrar bad för de minsta barnen.
- Brygga ut i vattnet
- Stranden i sig kan göras mer barnvänlig
- Papperskorgar
- Vattenleksaker t ex rutschkana

”Mattan” på botten vid Erstaviksbadet

○ **Naturstigar och information om djur och natur**

- Djuravtryck
- Trädarter
- Om företeelser i naturen
- ”Mullestig” eller liknande, tipspromenad med naturfrågor
- ”Trollstigar”, lekplatser
- Naturlekpark (någon form av bana, t ex hoppa mellan stubbar)
- Broschyr om naturfenomen som vuxna kan lära barn
- Information om allemansrätten

Gångväg mot Erstaviksbadet

- **Bättre underhåll av stigar/vägar** i området
 - Till Erstaviksbadet
 - Underlätta för barnvagnar

”Det måste kunna vara lättare att gå med barnvagn på stigar och småvägar ner till Erstavik. Idag är det mycket rötter och sten på vägen till parkeringen (vid Dammsjön)”
Per, 43 år, Saltsjö Duvnäs, 3 barn

- **Övriga önskemål**
 - Besökare med skolklasser har behov av enklare matställen och hjälp med naturstigar etc.
 - Badmöjligheter vid Öringesjön
 - Bättre gångstigar för att underlätta för barn att nå längre in i skogarna
 - (Grillplatser)

Erstaviks marker är privatägda

Flertalet, 64% känner till att naturområdet har privata ägare. 23% vet inte vem som äger och 12% uppger att kommunen äger marken.

Att känna till vem som förvaltar marken anser emellertid 65% av besökarna är relativt oviktigt. De som svara att det är viktigt att känna till vem som äger marken (oavsett om ägaren är kommunen eller privat) uppger framförallt följande anledningar till detta:

- Möjlighet att påverka/framföra synpunkter.
- Göra ”felanmälningar”, påtala brister.
- Tydligare ansvarsbild.
- (Om marken är privat känns det bra att kunna respektera äganderätten)
- (Rent allmänintresse; ”bra” eller ”intressant” att veta)

De öppna svaren i enkäten visar vidare att man har högre tankar om skötseln/förväntar sig bättre skötsel av området när det finns privata ägare bakom - än om det är kommunen som äger.

”Det är kul att träffa ägaren till området. Vi har sagt hej någon gång. Ibland ser man skyltar där de beskriver hur och varför se sköter området. Det känns bra att veta deras syn också. Men det påverkar inte min inställning till området eller min upplevelse.”

Robert, 32 år, Tyresö, 2 barn

Ur ett exploateringsperspektiv menar några däremot att det känns tryggare om kommunen äger marken istället för privata intressen.

De verksamheter som intervjupersonerna i fokusgrupperna känner till existerar på Erstavik är; skogsbruk, jordbruk, hästverksamhet och viss ”uthyrningsverksamhet”, t ex till golfbanor. Verksamheterna upplevs inte inverka negativt på vistelsen utan tillför snarare en ytterligare dimension av liv och verksamhet. Det är trevligt att landskap och vägar/stigar hålls öppna.

”Att det kommer en traktor på vägen kan vara en upplevelse för barnen och för mig känna det mer som att vistelsen är på riktigt. Det känns inte tillrättalagt som t ex Hågelby gård. Det är folk som lever på verksamheten på Erstaviks Gård.”
Anders, 39 år, Tyresö, 2 barn

”Min favoritskog”

I fokusgrupperna har intervjupersonerna fått beskriva hur naturen och skogen ser ut då den är som bäst. Några har ingen favorit utan menar att all skog är vacker utom när den präglas av sly. Det känns ovårdat menar man. Flera av de skogstyper som beskrivs återfinns i Erstaviksområdet. De skogstyper som beskrivs är följande:

- **Öppna hållmarker och tallskog.** Området nordöst om Källtorpsjön och vissa sträckor längs ”Blå Spåret” nämns som exempel.

Hällmarker

- **Variation mellan gran och lövskog samt öppen mark/ängar.**

”En blandad skog med gamla stora tallar i ett parti, så går man ut i en glänta för att sen gå in i en skog med vildare partier med granar. Det blir mörkare och mer ogenomträngligt. Sen är man åter ute i en öppen glänta exempelvis med ett litet torp.”
Carina, 47 år, Saltängen, 2 barn

- **Granskog som inte är för tät.** Flera menar även att en skog man inte uppskattar är när det står planterade träd i rader, den skogen känns onaturlig.
- **”Urskog”.** Ogallrad skog med kullfallna träd täckta med mossa. Gärna lite kuperat.

Urskog

- **Lövskog**

”En lövskog en höstdag med röda och gula blad som ännu inte fallit. Gärna runt en skogsjö. Man känner svampdoften i den här skogen. En tät lövskog men det ska komma in lite sol mellan stammarna och löven.”

Jessica, 35 år, Kärrtorp, sambo

- **Gamla betesmarker**, d v s öppna marker med enstaka stora träd t ex ekar.
”Ekbackarna söder om Erstaviks Gård” nämns som ett exempel.

Varierad natur öppet landskap

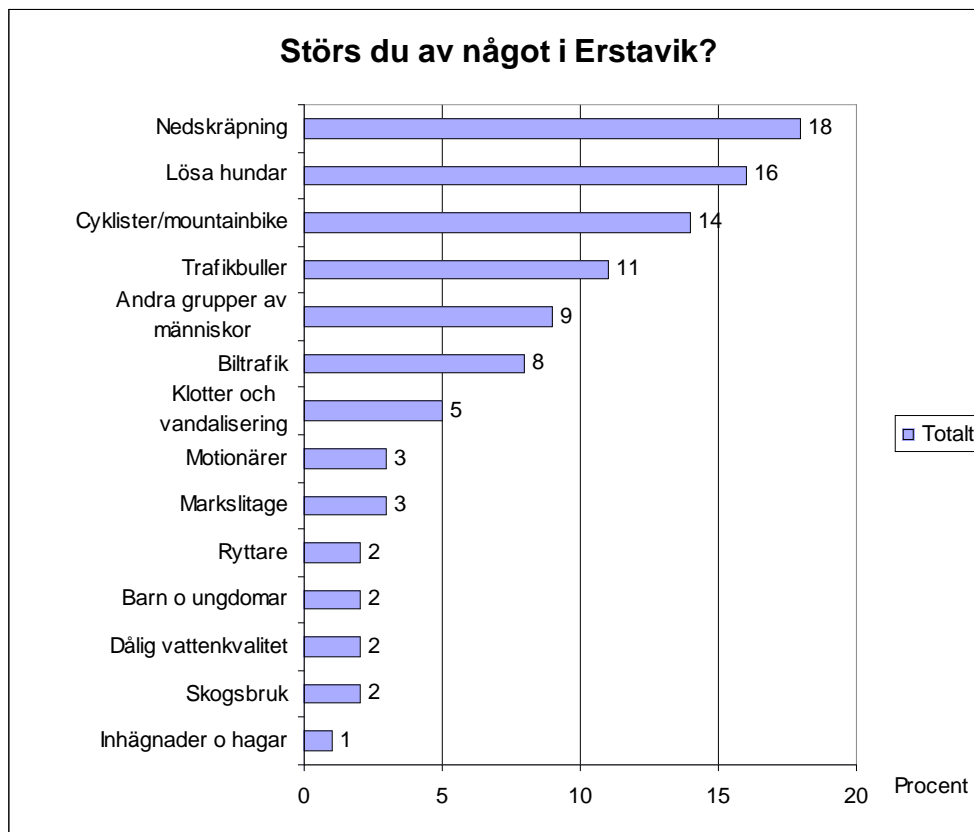
4. Störningar och irritationsmoment i Erstaviksområdet

Drygt hälften av besökarna, 60%, upplever någon form av störning under sina vistelser i Erstavik. Högsta andelen uppmättes vid vårmätningen 69% anger då att de störs av något i Erstavik. Lägst andel möter vi i sommarmätningen, 58%. En avsevärt större andel av de som vistas ofta i Erstavik störs av något, 74% jämfört med förstagångsbesökarna 26% eller de som besöker området några gånger per år, 49%.

Yngre besökare, under 30 år störs i mindre utsträckning än äldre. Kvinnor och män störs däremot i lika hög utsträckning, ca 60% anger att de störs ur någon aspekt.

De störningsmoment som anges i störst utsträckning är:

- Nedskräpning
- Lösa hundar
- Cyklister/mountainbike

De 11% som upplever att de är störda av trafikbuller nämner främst Saltsjöbadsleden men även motorcyklar/motorcrosscyklar inne i området. Ingen nämner buller från flyg- eller båttrafik. Bland de 9% som anger att de störs av andra grupper av människor dominerar irritationen över mopedister och motorcyklister/crossåkare. Enstaka individer nämner barnfamiljer eller ”skrikande barn”.

Flertalet av de intervjuade i fokusgrupperna upplever inte att de blir störda under sina vistelser i naturområdet Erstavik. Det är oftast lugnt, tyst och relativt ensamt när man vistas i områdets

skogsområden. Självklart är badplatser som Strålsjön och Erstaviksbadet fulla av besökare under badsäsong men det "får man räkna med".

Upplevelserna av störning kan sammanfattas i följande punkter:

- **Konflikter med andra brukare på ett generellt plan.** Andra kategorier av besökare som gör intrång på den egna aktiviteten/upplevelsen är enligt undersökningen den främsta orsaken till att man blir störd under sitt besök i naturområdet. I undersökningen identifieras följande konflikter:
 - Personer som går i skidspår.
 - Cyklisterna och ryttare som kör/trampar sönder spår och leder. Hästar som trampar sönder stigar på samma sätt som cyklisterna beskrivits göra ovan.
 - Joggare som dyker upp när man dragit sig undan från stigar och spår ut i orörda skogsmarker.
 - "Gång" av människor som har en hög ljudnivå.
 - Bilister på vägarna i området.
 - Motorcrosscyklar och mopeder som förstör leder och stigar.
 - Fiskare.
- **Mountainbikecyklisterna skrämmar.** Mountainbikecyklisterna är den enskilda kategorin av brukare som väcker mest irritation bland andra kategorier av brukare. Två framträdande skäl till denna upplevelse nämns i undersökningen.
 - Cyklisterna skrämmar andra besökare/vandrare och gör dem otrygga. Mot bakgrund av att cyklisterna kör på vandringsleder och ofta håller hög hastighet blir vandrarna överraskade och skrämda.
 - De upplevs köra sönder spår.

"Jag och mitt barn blev nästan överkörda av en mountainbike när vi var ute på blå spåret. Det var otäckt. Vi fick slänga oss ut i skogen. När man går på det blå/gröna spåret vill jag känna mig trygg. Jag kan vara beredd om jag går på "vägen" vid Erstaviksbadet men inte i det blå och gröna spåret. De är till för vandring."

Christina, 59 år, Saltsjö Duvnäs
- **Ljud och buller**
 - Ljud från crossmotorcyklar och mopeder
- **Nedskräpning och bristande skötsel av naturen**
 - Skräp i naturen.
 - Klotter på stenar.
 - Bristande rensning av skogen där man "brukar" gå.
- **Otrygghet**
 - Lösa hundar – ger upphov till osäkerhet. Besökarna litar helt enkelt inte på att hunden är snäll. Framhålls främst av intervjupersoner som orienterar eller går fritt i skogen.
 - Jakt – väcker känsla av osäkerhet. "Det var otrevligt att under en promenad i området runt Högmora höra skott och möta jägare som gick med gevär" menar en intervjuperson.

- Blottare – enstaka respondenter nämner att de stött på blottare på olika håll i området.

Hästar associeras däremot oftast inte till störande element. De förhöjer snarare upplevelsen och det känns mysigt och ”levande” när besökarna möter ryttare i skogen eller ser hästarna betar i hagen.

Den stora majoriteten upplever att de är trygga i naturområdet

Hela 93% av de intervjuade känner sig trygga i området. Flest ”otrygga” besökare återfinns vid Fisksätra och Bollmora där 10% respektive 9% av respondenterna anger att de inte känner sig trygga. Båda entréerna gränsar till hyreshusområden vilket kan bidra till besökarnas upplevelse av otrygghet. Ytterligare en aspekt som förenar dessa två entréerna är att de nås via undergångar/tunnlar under motorleder. Vid Solsidan och Erstaviksvägen uppger 7% respektive 8% att de inte är trygga under sin vistelse men här är förutsättningarna inte alls desamma. Närområdet består exempelvis av villor.

Störst andel ”trygga” uppmäts vid Tenntorp, 96% och Duvnäs 95%.

Kvinnor upplever i högre utsträckning än männen otrygghet i området, 12% jämfört med 2% av männen. (signifikant skillnad) Nackaborna upplever i högre utsträckning otrygghet, 9% än exempelvis Tyresöborna, 4%.

Närboende och frekventa besökare upplever i högre utsträckning än övriga att de inte är trygga i området. Andelarna är ca 8-10%.

Däremot ser vi ingen skillnad i upplevelse av trygghet om man vistas ensam i området eller med familjen. Inte heller tycks ålder spela någon roll för upplevelsen. Andelen trygga besökare är desamma oavsett ålder, 5-6%

En analys av upplevelsen av trygghet bland dem som utövar de vanligaste aktiviteterna i området (promenera, vandra, bada, uppleva naturen etc) visar att mellan 8-10% av dessa besökare inte upplever att de är trygga i området.

Bristande trygghet framhålls som en bidragande orsak till att man inte besöker området mer frekvent. Under den mörka årstiden känner t ex kvinnorna sig osäkra. Bättre belysning nämns spontant som en önskvärd utveckling som kunde bidra till att fler besöker

5. Besökarnas rörelsemönster i Erstavik

Aktiviteten styr valet av naturområde

Intervjupersonerna i fokusgrupperna beskriver att valet av naturområde styrs av vad man ska ägna sig åt.

När syftet är en daglig promenad/lufta lungorna, promenera/motionera efter jobbet eller rasta hunden prioriteras närområdet. Om syftet däremot är mer uttalat som en speciell aktivitet t ex att göra längre vandringar, åka skidor eller skridskor, klättra etc då väljer man aktivt områden som uppfyller dessa kvaliteter. Resultaten visar också att många besökare gör just ”aktiviteter” i Erstavik.

”Västra Öringesjön där vi bor, det är hemmaplan. Det krävs något annat för att vi ska åka iväg någon annanstans. T ex att man umgås med andra som säger att vi ska göra en utflykt dit och dit. Det är här hemmaskogen och här går man inte vilse. Man bara går ut och är!”

Robert, 32 år, Tyresö, 2 barn

Flertalet respondenter kunde fylla i kartan

Enkäten i besöksundersökningen innehöll en karta över Erstaviksområdet. Respondenterna ombads att fylla i:

1. Var de varit under dagens besök
2. En favoritplats i området.

”Fylleriövningen” har för de flesta respondenter fungerat bra men svaren har varit av olika kvalitet. Vissa har tydligt markerat alla stigar de vandrat/sprungit på medan andra ringat in ett avsnitt av en stig/led av vilket kan utläsas att besökaren t ex gått från ”Grötfatet” vid Fisksätra till Knipträsk och tillbaka. Intervjuarna fick hjälpa cirka 25% av respondenterna med att peka ut vilken entré de befann sig vid. Kartan som använts i enkäten finns i bilaga.

Definitionen av ”Favoritplats” har för flera respondenter resulterat i flera markeringar än en. Materialet har sammanställts och finns inlagt i datasystemet Solen. 13% besvarade inte frågan om favoritområde, framförallt var detta personer som var i området för första gången.

Samma ingång som utgång

Flertalet respondenter rör sig i områden eller slingor i närheten av de olika entréerna. 82% av besökarna går ut och in i samma entré. Framförallt är Erstaviksvägen i Älta, Hellas och Golfbanan/Saltsjöbaden är exempel på sådana entréer. Cirka 85%-90% av besökarna på dessa platser går ut och in via samma entré. Även vid Solsidan och Tenntorp går den stora majoriteten, drygt 80%, både in och ut ur Erstavik.

Andra entréer som t ex Duvnäs och Drevinge används i högre utsträckning som passager på en slinga mellan två platser. Här passerar ungefär 40% av besökarna endast ena vägen.

Vanligt förekommande platser och slingor vid dagens besök

Av resultaten framträder följande mönster. Man har gått:

- **En sträcka från A-B.** Exempelvis:
 - Bollmora till Högmora, upp till Erstaviksvägen, österut mot Erstaviksgård, upp mot Knipträsk och ut vid Drevinge
 - Tyresö Strand – Erstaviks Gård – vägen över åkern – stigen norr om Erstaviken förbi badet till Solsidan
 - Fisksätra – norr om golfbanan – skogsväg mot Drevinge Gärde – ut vid Drevinge
 - Solsidan – stigen förbi badet – passerat Eriksberg – ”Skjutbanevägen” – Snörom - Hellas
- **En slinga runt i området med samma entré för passage in och ut.** Exempel på vanliga slingor runt i området är:

- ”Trekanten” i Älta. (Erstaviksvägen österut - tillbaka mot Sanda - söderut förbi Strålsjön till Erstaviksvägen)
 - Runt Dammsjön och Lundsjön
 - Runt Sandasjön
 - Solsidan/Erstaviks Kvarnväg - norr om Erstaviken - Trehörningen - Blå spåret till Solsidan
 - Fisksätra/Grötfatet - norr om golfbanan – ”Kraftledningsvägen”- Skinnmossen - Lunds Gård - över golfbanan tillbaka till Fisksätra
 - Bollmora – Erstaviksvägen tur och retur via Högmora
 - Tenntorp – Tuppstugan – Blå spåret – Eriksberg – Ängarna vid Erstaviks Gård – Erstaviksvägen – passerat Strålsjön och Sandasjön – Tenntorp
- Till ett mål, t ex för att bada vid Erstavikbadet eller hämta vatten ur ”Källan”. I detta ingår självklart även en promenad till och från men målet var de olika sjöarna/platserna. Cirka 29 % av respondenterna besökte en specifik plats/mål som t ex; Strålsjön, Källan, Sandasjön eller Erstavikbadet.

Ängarna väster om Erstaviks Gård – vy norrut mot Eriksberg

Favoritplatser/-områden

7% har svarat ”Allt” eller ringat in hela naturområdet. 15% har svarat något eller några av de sex geografiska delområden i Erstavik som Visus definierat på kartan. **Se bilaga.** Analysen visar även att plats/slinga för dagens besök överensstämmer med den egna

- I övrigt är det såväl specifika platser som slingor som definierats som favoritområden. Exempelvis:
 - Utsikten från Blå spåret ovanför Erstaviken
 - Platån, ”fjällmiljön”, norr om Källtorpsjön, uppåt Nackamasterna
 - Erstaviks Gård med ängarna/åkrarna runtomkring
 - Norr om Sandasjön, branterna och upp på berget
 - Stigen norr om Erstaviken på väg till badet
 - Strålsjön med kringliggande skog
 - Skidspåren på golfbanan

- I fokusgrupperna nämns dessutom följande favoritställen:
 - ”Eklundarna” söder om Erstaviks Gård. ”En oas, vacker om våren”.
 - Norr om Öringesjön mot Erstaviks gård. ”Tät granskog blir öppen mark, lite kuperat”.
 - Öringesjön runt.
 - Hellasgården mot Tenntorp och Sandasjön. ”Närhet till boendet och bra parkering.”
 - Blå spåret
 - Orrmossen. ”Knotiga tallar, fjällkänsla, terrängen och lite folk”
 - Duvnäs/Drevinge/skjutbanan. ”Tystnad, svamp och bär, hagarna”
 - Högmora o Slumnäs. ”Gamla fina torp”
 - Tenntorp – Sandasjön, (Källan) ”Underbara stigar”
 - Dammsjön/Erstaviksbadet. ”Just ovanför norra sidan om viken, vacker utsikt ner mot viken när man står lite högt”
 - Flytöarna i Dammsjön/Lundsjön. ”Ett unikt femomen”

Flytön i Dammsjön

Motiv för att besöka olika områden i Erstavik

I fokusgrupperna har vi fördjupat oss i varför man väljer specifika platser/områden i Erstavik för olika aktiviteter. Resultaten visar följande:

- Genomgående menar intervjupersonerna att de ofta väljer närområdet, just **för närhetens skull** - oavsett vilket syfte de har med besöket. Har man barn med sig är närheten extra viktig eftersom barnen inte orkar gå så långt. De som bor i Bollmora/Tyresö Strand väljer därför att promenera runt Öringesjön. Boende i Saltängen och Saltsjö Duvnäs går upp från Kranglanvägen mot Nacka masterna eller via Sågtorp in i skogen.
- Skogarna mellan Öringesjön och Erstaviks Gård erbjuder **skogskänsla** och här finns **svamp och bär**. Naturen upplevs relativt **lättillgänglig** vilket gör det lätt att ta med barn eller promenera med hunden.
- Skogsområdet söder om Saltsjö Duvnäs mot Gröna spåret och den övergivna skjutbanan är ett motsvarande område i norra delarna av Erstavik. Området erbjuder

skogskänsla i kombination med hagar och öppnare områden. Här finns såväl barrskog som lövskog. I området finns också utmärkta **svampmarker**.

- Området norr om Källtorpsjön, vid Nacka Masterna eller Blå spåret är **bra löpområden** eftersom den öppna terrängen och hällmarken gör att det är lättframkomligt. Området är också relativt **lågt frekventerat** vilket uppskattas av de besökare som söker sig dit.

- ”Småvägarna” och grusvägarna genom Erstavik uppskattas som både **gångvägar** och **cykelvägar**. Tex från Snörom till Drevinge, från Erstaviksvägen till Solsidan, från Duvnäs till Drevinge och Erstaviks Gård till Solsidan, Tattby, Golfbanana och Fisksätra tillbaka till Duvnäs.

Från Drevinge mot Erstaviks Gård

- Genom skogen mellan Tenntorp/Hellas och Bollmora/Tyresö finns en mängd **fina stigar och småvägar**. ”Trekanten” i Älta är ett ofta nämnt exempel. Området upplevs ha flera fördelar, inte minst därför att det ligger **nära** besökarnas bostäder. Dessutom

finns **bra kommunikationer** längs Ältavägen som gör det lätt att vandra ena riktningen och ta bussen tillbaka.

- **Skogarna runt Hellasgården och Källtorpssjön har preparerade** skidspår och skridskobana som gärna besöks på vintern.
- **Isarna** på Dammsjön och Lundsjön **fryser tidigt** och utgör därför ett bra utflyktsmål vintertid.
- Golfbanan i Saltsjöbaden **erbjuder skidåkning** tidigt på säsongen eftersom det endast behövs små mängder snö för att möjliggöra åkning.
- Blå och Gröna spåret från Solsidan mot Hellas, hela eller delsträckor. Erbjuder **omväxlande natur, höjder och skogsmiljöer**. Bra områden för promenader och mountainbike åkning.

Saltsjöbadens Golfbana, februari 2006

Avståndet - en naturlig avgränsning

De områden som enligt fokusgrupperna inte besöks är oftast de som ligger längst från boendet. Intervjupersoner som bor i Tyresö tar sig exempelvis ogärna upp norr om Erstaviks Gård och tvärtom.

”Jag tycker det är långt att åka till Hellasområdet t ex. Man vill ju inte sätta sig i en bil för att ta sig ut i naturen, när man redan har den inpå knuten.”

Per, 43 år, Saltsjö Duvnäs, 3 barn

Området på hällarna norr om Källtorpssjön, ”där det brann”, nämns också som ett område man inte besöker. Här är det inte avståndet som är orsaken utan rädsla för olyckshändelser med t ex med rotvältor.

Besök i andra naturområden

Intervjupersonerna i fokusgrupperna berättar att de frekvent även besöker andra naturområden. För de som bor i Stockholm och Tyresö är det naturligt att söka sig till Tyresta. Boende norr om Erstavik nämner exempelvis Nyckelviken och Skuruparken men även Velamsund. Valet av Tyresta och Velamsund tycks enligt de intervjupersonerna ske på samma grunder/med samma motiv som då man väljer Erstavik, d v s för en uttalad aktivitet – men man vill variera sig. Beträffande Nyckelviken och Skuruparken är närheten det främsta motivet. Brevik/Tyresö skärgård nämns också som ett positivt val om man ska bada.

”Man badar inte i Erstavik, det är skog för mig. Sjöarna är härliga men vi åker inte dit och badar – då blir det havet.”

Jenny, 27 år, Tyresö

Begränsat intresse för att hitta nya områden

Resultaten visar att många intervjupersoner väljer att göra återbesök i samma områden snarare än att söka nya. Denna inställning bottnar bland annat i att man känner en trygghet i att ”känna sig hemma”. Besöks samma områden behöver man inte vara orolig för att gå vilse.

Vistas man med barnen i naturen vill man också gärna ha kontroll på hur lång tid/hur lång sträcka man har framför sig. Tiden som finns till förfogande spelar också in som en viktig faktor menar de intervjuade. Man vet att ”rundan med hunden” tar 30 minuter – skulle man välja att gå en ny stig är det osäkert när man kommer tillbaka.

Bristande kunskap om var det finns fina platser/stigar att besöka/vandra bidrar enligt intervjupersonerna också till att man håller sig till det vanliga området.

Begränsade möjligheter att parkera bilen är en faktor som motverkar besök i nya områden.

”Jag är nöjd där jag går. Det är nära. Vill kunna gå dit eftersom jag inte har någon bil. Jag känner mig trygg i det området också.”

Jessika, 28 år, Bollmora

”Är man ute med barnen går man dit man vet hur lång tid det tar. Men man kör inte bil till Solsidan från Tyresö 2 gånger 45 minuter för att få en naturupplevelse. Med barnen söker man inte aktivt efter nya platser så. Det är en begränsad radie när man gör naturupplevelser med barn.”

Robert, 32 år, Tyresö Strand, 2 barn

Självklart har vissa individer ett intresse för att leta upp nya platser och stigar. I denna undersökning ser vi att denna nyfikenhet ofta är förknippad med att besökarna cyklar. Cykeln gör det lätt att ta en ”extra runda” och testa något nytt.

6. "Erstavik" är den vanligaste benämningen på naturområdet

Initialt i enkäten har besökarna spontant fått uppge vad de kallar naturområdet de befinner sig i. Majoriteten av svaren inkluderar "Erstavik" i någon form, t ex Erstaviksområdet, Erstaviksskogarna, Erstaviks naturområde. "Nackareservatet" nämns också relativt frekvent.

En tredje kategori av benämningar relateras till **delområdet** där respondenterna besvarar enkäten. Vid Bollmora nämns "Ältaskogen", vid Erstaviksvägen säger man "Strålsjöskogen" eller "Strålsjön" och vid Golfbanan talar man om "Lundsjön" etc.

Fokusgrupperna tillför ytterligare en aspekt när det gäller hur man benämner naturområdet. Intervjupersonerna menar att namnet är **avhängig vem man talar med**. När man t ex pratar med grannar eller vänner i närområdet känner dessa ofta till "Erstavik" varför det går bra att använda den benämningen. Berättar man däremot om naturområdet på sin arbetsplats eller för vänner som bor i andra delar av Stockholm används snarare Nackareservatet. "Nackareservatet" är ett välkänt begrepp i Stockholm och en plats med tradition då många Stockholmare tillbringat sina idrottsdagar på Hellasgården.

Intervjupersonerna menar vidare att naturområdet har namn som bottnar i en **geografisk indelning**. Söder om Erstaviksvägen ligger "Erstaviksskogarna" medan den norra delen kallas "Nackareservatet". En annan indelning är att benämna västra delen "Nackareservatet" medan den östra delen (öster om vägen från Drevinge ner mot Bollmora) kallas för "Erstavik".

Flera av fokusgruppsdeltagarna har lång **tradition** av att vistas i området, man är uppvuxen i närområdet, och bär därför med sig den egna familjens namn på naturområdet. T ex "Erstaskogarna" eller "Familjen Petersens marker"

"Jag har med mig Erstavik hemifrån men jag säger nog mest 'där forellmaran går'. Det sa vi när vi sprang där i skolan. Men jag säger också Öringesjön eller Skomakartorp d v s namn på mindre platser där jag går."

Jessika, 28 år, Bollmora

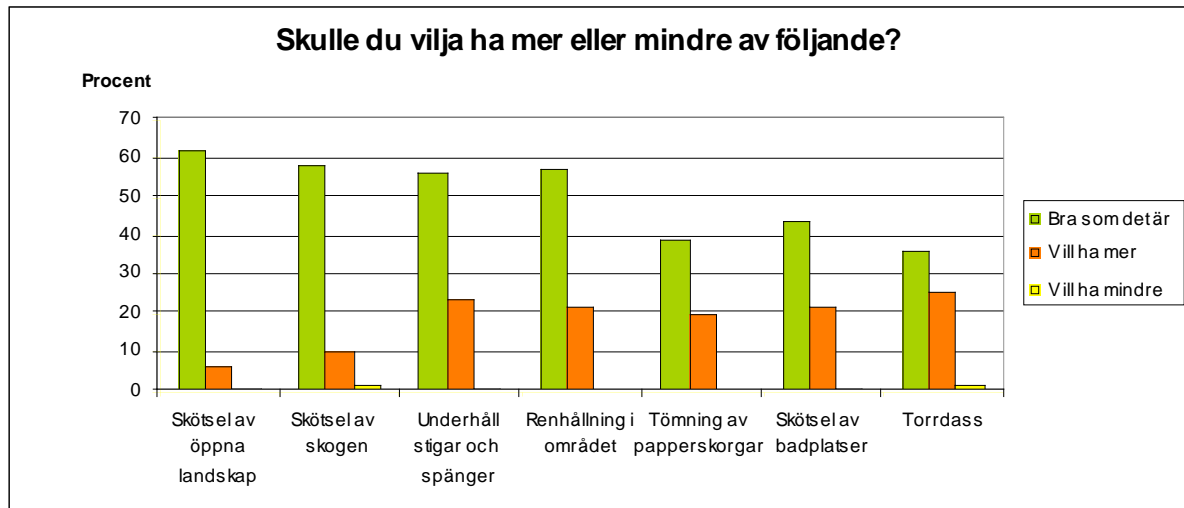
7. Utveckling av Erstaviksområdet

Såväl besöksundersökningen som fokusgrupperna har belyst vad som kan förbättras i naturområdet.

Naturområdet sköts på ett tillfredställande sätt

Merparten av besökarna upplever att naturområdet sköts på ett tillfredställande sätt. Flertalet av deltagarna i fokusgrupperna upplever exempelvis att det är lätt att ta sig fram inne i naturområdet - oavsett om man har barn eller inte. Skogen och naturen upplevs skötas på ett bra sätt. Mellan 80% och 90% av besökarna anser att skötselnivån när det gäller såväl skogen som det öppna landskapet är tillfyllest. Se diagram nedan.

Cirka 25% av besökarna har önskemål om förbättringar när det gäller skötsel och underhåll av olika slag. Högst på önskelistan står fler torrdass, underhåll av stigar och spänger, renhållning och skötsel av badplatser. (De orangestaplarna i diagrammet nedan)

Fokusgrupperna upplever att naturområdet är förhållandevis fritt från skräp. Sommartid är papperskorgar stundtals överfulla men detta dominerar inte intrycket i Erstavik. Beträffande skogsvården upplevs det sällan ligga kvar bråte och träd på vägar och spår. Intervjupersonerna nämner enstaka exempel söder om Duvnäs/gamla skjutbana och norr om Skomakartorp. Bland dem som rör sig brett i naturområdet är ett generellt intryck att området söder om Erstaviksvägen upplevs som mindre ”omvårdat/skött” och omhändertagen än de norra delarna.

”Jag tycker att det är sämst skött runt Erstaviks gård och söderut. Där är det minst anpassat till friluftsliv. Det verkar inte finnas samma intresse för att hålla naturen öppen som det gör på norra sidan.”

Malin, 29 år, Järla, 2 barn

Önskemål som rör bättre skötsel kan sammanfattas i följande punkter:

- **Tömning av soptunnor och fler torrdass efterfrågas.** Utöver de 30-40% som i enkäten efterfrågar bättre renhållning är det är ganska många besökare, 12%, som i de öppna svaren på frågan om vad som kan förbättras i Erstavik lyfter fram förbättringar som; fler soptunnor, rensning av skräp på badplatser, tömning av soptunnor, rensning av sjöar etc.

Beträffande önskemål om torrdass är detta ett önskemål som framhållas oavsett vilken mätplats vi analyserar. Noterbart är dock att t ex vid Solsidan och Golfbanan är andelen som önskar fler torrdass mellan 10-20% högre än vid "Erstaviksvägen", d v s vid Strålsjön och vid Tenntorp (alla fyra platserna är väl frekventerade mätplatser i undersökningen).

- **Badet vid Erstaviken.** Badstranden/vattenbrynet vid Erstaviken är i stort behov av "renovering" anser flera besökare. Den "filt" som täcker botten fyller inte längre sin funktion. Se även avsnittet "besökare med barn" ovan.

"Bevara skogen, förbättra Erstaviksbadet, markfilt har kommit upp till ytan..."

Kanadagässen och dess avföring framhålls som ett stort problem när fokusgrupperna diskuterar renhållningen i området.

"Badplatsen vid Erstavik är bra skött och inte alls skräpig, det finns soptunnor och omklädningsbås. Men det är så otroligt mycket kanadagäss och det blir så äckligt på stranden där de har varit. Barnen kan lätt bli magsjuka. Man borde skjuta av gässen!"
Camilla, 34 år, Tyresö Strand, 2 barn

Erstaviksbadet

- **Bristande underhåll av vägar och leder.** Brister i skötsel av spår och leder tas upp spontant i fokusgrupperna och i de öppna svaren i enkäten. Lederna kan under delar av året, främst vår och höst, vara svåra att vandra eftersom de lätt blir leriga menar de intervjuade. På vissa ställen är stigarna så pass söndertrampade/sönderkörda att spåret blir mycket geggigt/oframkomligt vid regn och snösmältning.

"Det måste finnas några möjligheter och alternativ att ta sig runt dessa områden som är totalt geggiga t ex på våren. I våras gick det inte att ta sig fram vissa delar av det gröna spåret överhuvudtaget."

Ann Sofie, 59 år, bor i Saltängen

Vägarna och de större stigarna i området, t ex från Solsidan till Erstaviken, är i behov av underhåll menar besökarna. Vägarna är ojämna, stigarna fulla med stenar och rötter vilket gör det svårframkomligt t ex med barnvagn. Cyklisterna upplever att det är obehagligt och befarar att de får punktering på sina däck. Se även avsnittet ”besökare med barn” ovan.

- **Övriga skötselaserpekter.**

- Under vinter- och vårmätningen framförs många irriterade röster beträffande plogning av vägar i Erstavik eftersom plogningen förstör skidspår.
- Enstaka negativa synpunkter på skogsbruket i form av för hård avverkning och bristande rensningen av stigar/leder noteras i de öppna svaren i enkäten.

Vinterfika

Värdering av service och anläggningar

Besöksundersökningen visar att den stora majoriteten av dem som har en uppfattning om de olika serviceaspekterna är nöjda med antalet parkeringsmöjligheter, anslutningar till kollektivtrafik, antalet motionsspår och vägvisningen till området.

Däremot finns uttalade önskemål om förbättringar hos en dryg tredjedel av besökarna när det gäller:

- Mer belysning
- Fler informationstavlor
- Mer vägvisning inne i området
- Fler picknickplatser/bänkar

Några röster från enkätundersökningen:

”Bättre för barnvagnar. Underhålla infoskyltar, fler raststugor typ fjällstugor med värdar...”

”En soptunna vid Strålsjön, en bänk att vila på...”

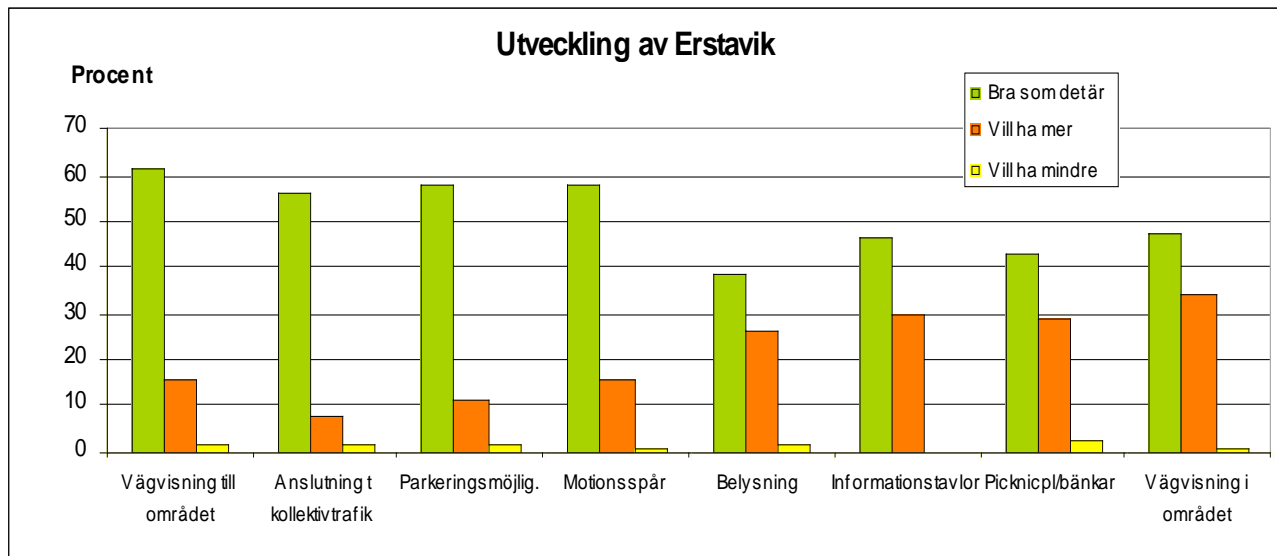
”Rastplatser med tillgång till dricksvatten...”

”Mer elljus, förbättra gropiga vägar, grillplatser bör förbättras.....”

”Motionsspåren dåligt utmärkta, sätt upp distansmarkeringar...”

”Fler kartor och skyltar – går ofta vilse.”

”Större tillgänglighet av skidspåren, dvs mer preparerade spår.”

Förslag till förbättringar

Följande områden lyfts primärt fram i besöksundersökningen

- **Kartor** som omfattar hela Erstaviksområdet. Många efterlyser detaljerade kartor med utsatta leder, stigar, cykelstråk rastplatser, bad etc.
- **Belysning.** Belysta promenadvägar och elljusspår står på intervjupersonernas önskelista när det gäller förbättringar. Önskemål om bättre/mer belysning nämns av 27% i enkäten. Drevinge, Fisksåtra och Erstaviksvägen är entréer där detta önskemål framhålls i högre utsträckning än i totalgruppen.
- **Preparerade skidspår.** Starka önskemål om preparerade skidspår framförs i såväl fokusgrupperna som i besöksenkäten. Dels önskar man att spåren blir fler till antalet, dels behövs ett förbättrat underhåll och skötsel. På Saltsjöbadens Golfbanan vore det exempelvis önskvärt med preparerade spår.
- **Leder för promenader och bättre framkomlighet.** Önskemålen om utveckling fokuserar snarare på fler vandringsleder och promenadstigar än renodlade motionsspår. Flera uttrycker att det saknas möjligheter att ”gå runt”, t ex vid Högmora eller Erstaviks Gård om man kommer från Tyresöhållet. Det finns för få promenadstråk/småvägar för de som inte vill promenera i rena skogen.

”Det är lite trist är det när de ”spärrar” av vägen upp mot Erstavik från vårt håll (Tyresö). Det är en arg skylt om att det är förbjudet att gå igenom som sätter stopp. Om vi ska nå badet och den norra sidan måste man gå en lång omväg i knölig terräng, det går inte med små barn.”

Camilla, 34 år, Tyresö, 2 barn

En fråga i enkäten handlade om antalet motionsspår i området. Här önskade 16% av besökarna att det fanns fler motionsspår i området medan 58% var nöjda med dagens antal.

- **Bättre vägvisning inne i Erstavik.** I båda fokuseringarna diskuteras behovet av bättre skyltning och information. Främst är avståndet till olika platser och/eller beräknad tidsåtgång för att ta sig dit, intressanta att ta del av. Albyskogen tas upp som en positiv jämförelse då intervjupersonerna stött på denna typ av information i det området. Bättre skyltning till plaster och längs stigar/leder inne i området, d v s pilar av typen som idag finns på enstaka ställen, är också önskvärt. De träskyltar, med etsad information, som finns på några ställen i området nämns som trevliga exempel.

Det är emellertid viktigt att vägvisningen sker med viss urskiljning menar intervjupersonerna. Man vill inte se skyltar i ”hela skogen” utan ser skyltning vid strategiska korsvägar eller till specifika platser som t ex Källan samt på och kring de etablerade lederna (gröna och blå spåret), runt sjöarna etc.

Beträffande skyltning och information inne i området anser cirka 36% av besökarna att den borde förbättras. Besökare vid Hellas, 51%, Duvnäs, 44% och Golfbanan, 40% anger i högre utsträckning än totalgruppen detta önskemål

- **Parkeringsmöjligheter.** Dåliga parkeringsmöjligheter tas spontant upp i fokusgrupperna som ett irritationsmoment. Speciellt när man har barn med sig ut i naturen är det viktigt att kunna parkera ”nära” skogsområdet för att barnen ska orka med att komma ut i ”riktig” natur. Är transportsträckan för lång blir det svårt att motivera barnen. De boende norr om Erstavik nämner exempelvis att det vore önskvärt med bättre parkeringsmöjligheter t ex runt Drevinge Gård.

Enkäten visar att ca 15% av besökarna anser att det behövs fler parkeringsmöjligheter. De missnöjda finns i alla kategorier av respondenter. Analysen visar att det inte finns några skillnader i uppfattning som bottnar i om man besöker området med bil eller tar sig till området t ex till fots eller med cykel. Parkeringsavgifter är en aspekt som väcker irritation.

”Det borde inte kosta att gå ut i skogen, var ska man göra av bilen....”
Per, 43 år, Saltsjö Duvnäs, 3 barn

Parkeringen vid Erstaviks station, en söndag i juni 2006

- **Rastplatser och vindskydd.** Intervjupersonerna uttrycker önskemål om fler organiserade platser att rasta på i Erstaviksområdet. Det kan vara mindre rastplatser, grillplatser, vindskydd etc och de ska finnas utmärkta på kartor och med skyltar i naturen.

”Enkla rastplatser skulle vara bra. Det vore succe med barnen. Då kan man ha ett mål för turen. Dit ska vi gå, t ex till ett vindskydd vid stora stenen. Der behövs för att motivera ungarna.”

Robert, 32 år, Tyresö, 2 barn

Resultatet stärks av besöksundersökningen där 29% vill ha mer ”picknicplatser/bänkar” i området. Vanligast förekommande är denna uppfattning bland det yngsta ålderssegmentet ”under 30 år” där andelen är så hög som 40%. Besökare vid Erstaviksvägen och Fisksätra tycks i högre utsträckning vara intresserade av denna förbättring än besökare vid andra entréer, dryga 30% noterar detta önskemål. Däremot ser vi ingen skillnad i uppfattning om man besöker området med familj/med barn eller inte.

- **Service.** Något ytterligare näringsställe/litet café utöver det som finns vid Hellasgården (och Erstaviksbadet) vore trevligt anser såväl fokusgrupperna som respondenterna i enkäten. Ett utflyktsmål inne i området vore optimalt men man har stor förståelse för svårigheterna att driva ett sådant näringsställe. Övrig utveckling när det gäller service är:
 - Lekplatser för barn – se ovan avsnittet om barn
 - Torrdass/bajamajor
 - Snöröjning av promenadvägar
- **Anläggningar.** Enkätsvaren ger flera förslag på helt nya anläggningar samt utveckling av befintliga.
 - Badstege i Strålsjön (samt renovering av trasig brygga)
 - Brygga i Kolbottensjön och vid Lundsjön
 - Elljusspår
 - Dedikerade mountainbikeleder
 - Fler skidspår och motionsspår (omklädningsrum, odefinierat var)
 - Bänkar vid fina utsiktsplatser i områden
- **Övriga önskemål.** Nedanstående nämns av färre besökare.
 - **Bättre bussförbindelser.** Bättre tidtabeller kvällstid (buss 840). Vidare vore det önskvärt med bättre information om möjligheter att nyttja kollektivtrafiken för att ta sig till Erstaviksområdet. 8% av besökarna önskar bättre anslutningar till kollektivtrafik. Störst andel önskemål vid Saltsjö Duvnäs, 11%. (även Västra Öringen men få respondenter)
 - **En ”informationsfolder”** med detaljerad information om naturområdet där man t ex kan läsa om flora och fauna, kulturvärden samt intressanta platser/naturföreteelser. Som exempel nämns gamla träd, en jättegyta, en grotta, historisk information (en bronsåldersplats, stenåldersplats etc) Informationsmaterialet skulle stimulera och underlätta besök i nya/andra delar av Erstavik men även att upptäcka nya aspekter i redan besökta områden.

- **Naturområdets hemsida.** En hemsida med kartor, allmän och målgruppsanpassad information. Målgrupper som ”Vandrare”, ”Cyklister”, ”Ute med barnen” skulle utifrån sitt syfte kunna hitta intressant material på hemsidan. På sidan skulle det även kunna finnas aktuell information av olika slag, exempelvis ”aktuellt i floran just nu” eller information om ett föredrag eller en vandring. Beskrivningar över hur man tar sig till området skulle vara också vara lättillgängligt på detta sätt.

Fokusgrupperna framhåller även att det vore önskvärt att ta fram ett skriftligt informationsmaterial som skolor och brukare kan beställa hos kommunen (för de som inte har tillgång till Internet). Skolor i närområdet borde förses med kartor och informationsmaterial menar man vidare.

- **Område som är anpassat/avgränsat för lösa hundar.** Hundägarna är medvetna om irritationen relaterat till lösa hundar och framför därför önskemål om att det tillskapas ett område där det är tillåtet att släppa sina husdjur lösa. Gärna i anslutning till vatten så att hundarna även kan bada.
- **”Naturstig”.** Målgruppsanpassad information för olika åldrar längs stigar och leder. Se ovan under avsnittet om barn.
- **”Guidade turer”**, t ex med historiska teman.
- **Plogning av skridskoisar på Dammsjön/Lundsjön**
- **Samverkan mellan intressenter.** Intervjupersonerna anser att bristande samverkan/ kommunikation mellan kommuner/aktörer försvårar skötsel av och information i/kring naturområdet. Var finns exempelvis övergripande kartor för området? Vem tar ansvar och betalar för att spänger hålls efter? Mot bakgrund av dessa önskemål uppskattar intervjupersonerna tillskapandet av samverkansprojektet. Det är ett steg i rätt riktning menar man.

8. Tydliga skillnader mellan säsongerna

Besöksmätningen – höst mot basmätningen/sommar

Fältarbetet i höstmätningen – etapp 2 genomfördes under två helger i september och oktober. Fältarbetet omfattade 8 entréer på olika sidor om Erstavik. Totalt samlades 141 enkäter in.

Resultaten visar på en samstämmighet med resultaten från basmätningen i somras. Men självklart skiljer sig typen av aktiviteter från sommarmätningen. ”Bad” är givetvis inte den vanligaste aktiviteten i höstmätningen.

De skillnader i resultaten, mellan sommar och höstmätningen, som vi identifierar kan sammanfattas i följande punkter:

- En större andel som anger vandring som vanligt syfte
- En större andel som anger ”höst- och vinterrelaterade syften som vanliga:
 - Skidåkning

- Bär och svamplockning
- En mindre andel som lyfter fram ”sommar- och bad” aspekter:
 - Betydligt färre som uppger bad som vanligt syfte
 - En mindre andel som vill ha mer skötsel av badplatser
 - En mindre andel som anser att det är viktigt med badmöjligheter
- En större andel som känner sig störda av trafikbuller
- Färre personer som känner sig störda av nedskräpning

Beträffande **bakgrundsvariablerna** ser vi följande tendenser:

- Könsfördelningen är ungefär densamma som i basmätningen (sommarmätningen).
- Några fler besökare återfinns i det äldsta åldersspannet, över 65 år.
- Det är betydligt lägre andel frekventa besökare, flera gånger per vecka.
- Något fler besökare som anger den kortaste transporttiden, mindre än 15 minuter.
- Fördelningen över kommuntillhörighet är i princip densamma. Boende i Nacka utgör de flesta besökarna.
- Andelen boende i villa/radhus är något högre än i basmätningen/sommarmätningen.
- Färre besökare som cyklar till Erstavik än i basmätningen. De som besöker området till fots dominerar även nu.
- Betydligt fler som besökte området tillsammans med sin familj.
- Betydligt större andel långtidsbesökare, 1-4 timmar

Besöksmätningen – vinter mot basmätningen/sommar

Fältarbetet i vintermätningen – etapp 3 genomfördes under tre helger i januari och februari. Fältarbetet omfattade 7 entréer på olika sidor om Erstavik. Totalt samlades 156 enkäter in.

Resultaten visar på en samstämmighet med resultaten från basmätningen i somras. Men självklart skiljer sig typen av aktiviteter från sommarmätningen. Dessa vinterhelger är skidåkning den vanligaste aktiviteten. 60% av besökarna uppger detta syfte.

De skillnader i resultaten, mellan sommar och vintermätningen, som vi identifierar i den första preliminära analysen kan sammanfattas i följande punkter:

- En större andel som var störda av trafikbuller, 12% mot 6% vid sommarmätningen.
- Fler har önskemål om förbättringar i området:
 - Mer vägvisning i området
 - Bättre parkeringsmöjligheter
 - Mer motionsspår
 - Bättre belysning
- En större andel som känner sig störda av trafikbuller
- Färre personer som känner sig störda av nedskräpning och dålig renhållning.
- Färre besökare som vill ha mer picnicplatser och bänkar

Beträffande **bakgrundsvariablerna** ser vi följande tendenser:

- Mindre andel förstagångsbesökare.
- Fördelningen över kommuntillhörighet är i princip densamma. Boende i Nacka utgör de flesta besökarna.
- Andelen boende i villa/radhus är högre än i basmätningen.
- Fler besökare som tagit bilen till Erstavik.
- Betydligt fler som besökte området tillsammans med sin familj.

- Mindre andel av såväl ”korttidsbesökare” (< 30 minuter) som ”långtidsbesökare” (>4 timmar).

Besöksmätningen – vår mot basmätningen/sommar

Fältarbetet i vintermätningen – etapp 4 genomfördes under sista helgen i april 2006.

Fältarbetet omfattade 6entréer på olika sidor om Erstavik. Totalt samlades 103 enkäter in.

Resultaten visar återigen på en samstämmighet med resultaten från basmätningen i somras.

De skillnader i resultaten, mellan sommar och vårmätningen, som vi identifierar i den första preliminära analysen kan sammanfattas i följande punkter:

- En större andel som var störda av trafikbuller, 19% mot 7% vid sommarmätningen.
- En större andel som var störda av klotter, 10% mot 4% vid sommarmätningen.
- En större andel som var störda av cyklister, 21% mot 13% vid sommarmätningen.

Beträffande **bakgrundsvariablerna** ser vi följande tendenser för vår jämfört med sommar:

- Mindre andel förstagångsbesökare
- Fördelningen över kommundillhörighet är i princip densamma. Dock något fler Nackabor vår (67%) jämfört med sommar (59%).
- Andelen med lång resväg till området (mer än 60 min) var högre.
- Större andel som kommit till området per fot.
- Större andel som uppgivit ”vandra” och ”promenera” som främsta besöksmotiv, och, som väntat, mindre andel som uppgivit ”bada” som främsta motiv.

KAPITEL 2 – ÖARNA ÄGNÖ OCH HÄRSÖ

Mätningen på Ägnö och Härsö genomfördes den 7 och 8 juli samt 21 augusti. Samtliga dagar var det fint väder med sol och endast lite moln. (Mättillfällena i juli genomfördes under den varmaste perioden sommaren 2005.) Vindstyrkan var västlig de första två tillfällena och sydostlig den 21 augusti. Cirka 2-5 sekundmeter vid samtliga tillfällen.

Som nämndes i metodavsnittet fanns inget bortfall vid studien på Öarna. Samtliga båtar som befann sig i området fyllde i enkäten.

Under den sista besöksperioden fylldes endast 8 enkäter i varför inga delanalyser beträffande mättillfälle kan göras.

9. Besökarna på Öarna

Sammanlagt har 120 enkäter samlats in på öarna. 120 personer på 120 olika båtar har svarat. Besökarna fick själva välja vem ombord som skulle fylla i enkäten.

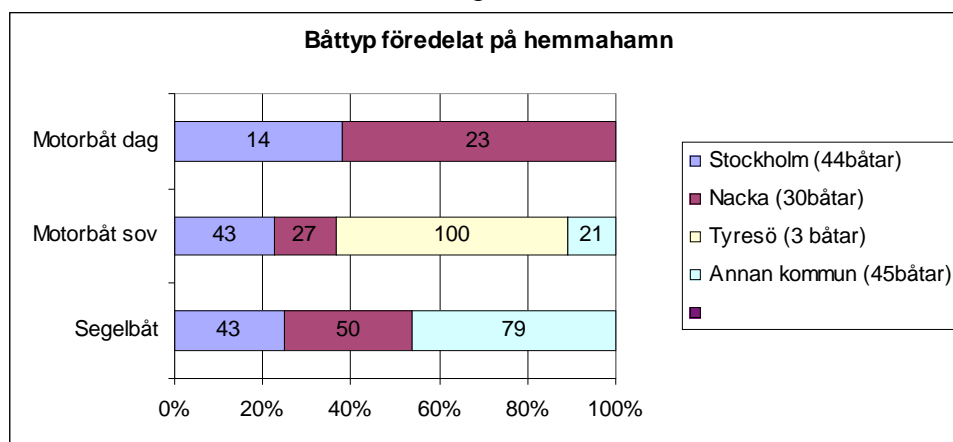
Kön och ålder

Merparten av respondenterna är män, 62%. 38% är kvinnor. På flertalet båtar fanns det även kvinnor varför den höga andelen män delvis kan förklaras av ”intervjusituationen”. Könsvariabeln definierades utifrån vem som höll i pennan när enkäten besvarades. Det var ofta männen som tog emot intervjuarna när de närmande sig båten och förmodligen behöll de kontrollen över enkäten när den fylldes i.

Medelåldern på besökarna är 46 år. Kvinnornas medelålder är något lägre, 45 år, medan männens medelålder är 47 år.

Segelbåtarna dominerar

57% av besökarna kommer i segelbåt. 32% besöker öarna med en större motorbåt som det går att övernatta i. (Visus har definierat den som ”motorbåt sov”) Klassificeringen av båttyp gjordes av intervjuarna. De mindre motorbåtarna, typ en öppen ”daycruiser”, representeras av 11% av besökarna. Diagrammet nedan visar besökarnas hemkommun fördelat på båttyper. Vi ser exempelvis att hälften av båtbesökarna från Nacka och nästa 80% av de mer långväga besökarna från ”annan kommun” kom med segelbåt till Öarna.

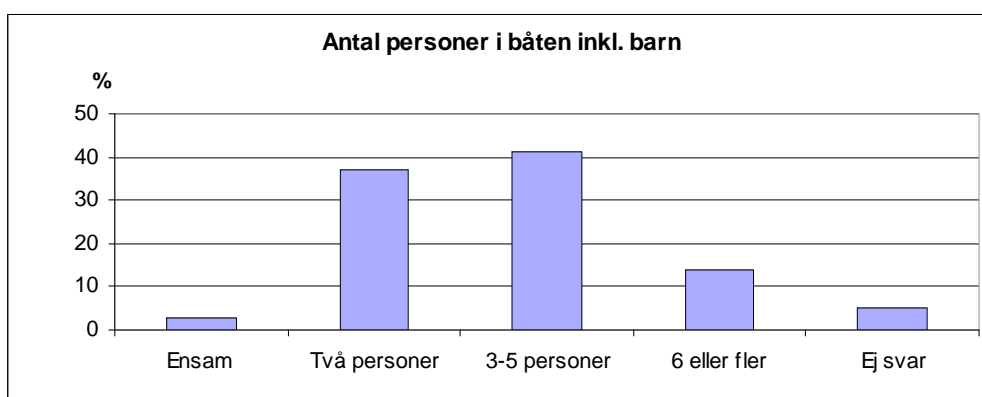

Familjen är med ombord

Resultaten visar att 70% besöker Ägnö/Härsö tillsammans med familjen. 20% är där med ”vänner” och 3%, d v s 4 båtar, har endast en person ombord. Några enstaka är ute med ”förening eller liknande” och här uppger 5 personer ”scouter” och 3 personer ”företag”.

Knappt en tredjedel, 29% uppger att de har barn med sig i båten. Flertalet av dessa familjer har 2 barn ombord.

Diagrammet nedan visar att den största andelen, 41% är 3 -5 personer ombord. 37%, av besökarna är totalt 2 personer i båten. 14% är 6 personer eller fler. Inklusiv eventuella barn. 3% är ensamma. På segelbåtarna är man i medeltal 3 personer ombord och på motorbåtarna 4 personer.

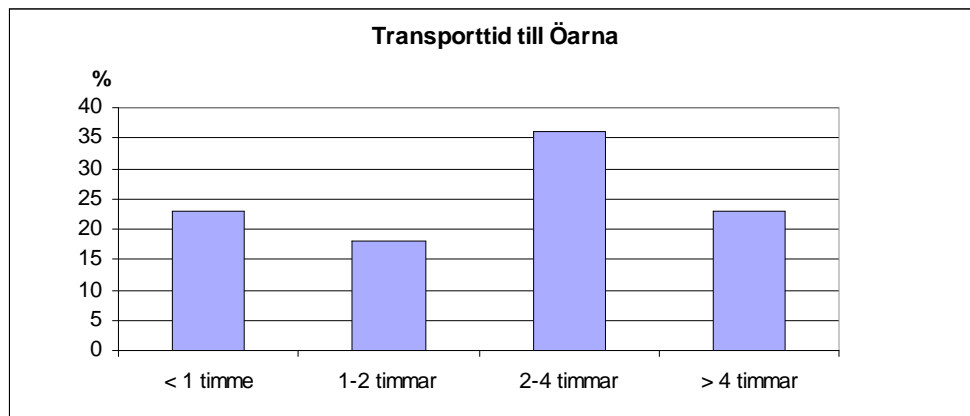
Beträffande boende uppger flertalet av besökarna att de bor i villa/radhus, 67%. 32% uppger lägenhet.

Långväga besökare

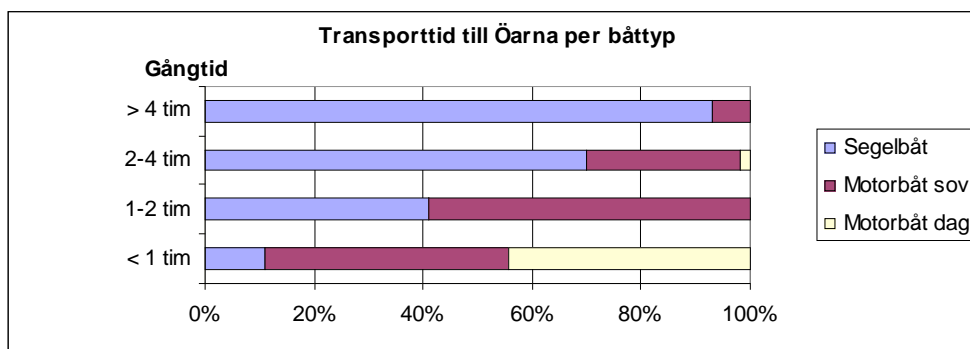
Analysen av hemkommun och transporttid till Öarna visar att flertalet besökare kommer från Stockholms Stad och ”Andra kommuner” och inte från Öarnas ”närkommuner”; Nacka, Värmdö och Tyresö. Kommuntillhörighet redovisas i tabellen nedan.

”Region”	Hemkommuner	Antal båtar	Procent
	Stockholm	44	37%
	Nacka	30	25%
	Tyresö	3	2%
	Värmdö	4	3%
Norr om Stockholm	Lidingö, Solna, Sundbyberg, Täby, Danderyd, Upplands Väsby, Österåker	14	12%
Söder om Stockholm	Tungelsta Haninge	2	2%
Mälaren	Hässelby, Upplands Bro, Uppsala, Västerås, Surahammar, Strängnäs, Eskilstuna, Järfälla, Kumla	17	14%
Södra Sverige	Nyköping, Norrköping, Linköping,	4	3%
Norra Sverige	Sundsvall, Sandviken	3	2%
Åland		1	0,5%

Den största andelen av båtarna, 36%, har färdats mellan 2 och 4 timmar för att ta sig till Ägnö/Härsö. 23% uppger en kortare gångtid än 60 minuter och nästan 23% av besökarna har tillbringat mer än 4 timmar för att ta sig till Öarna.

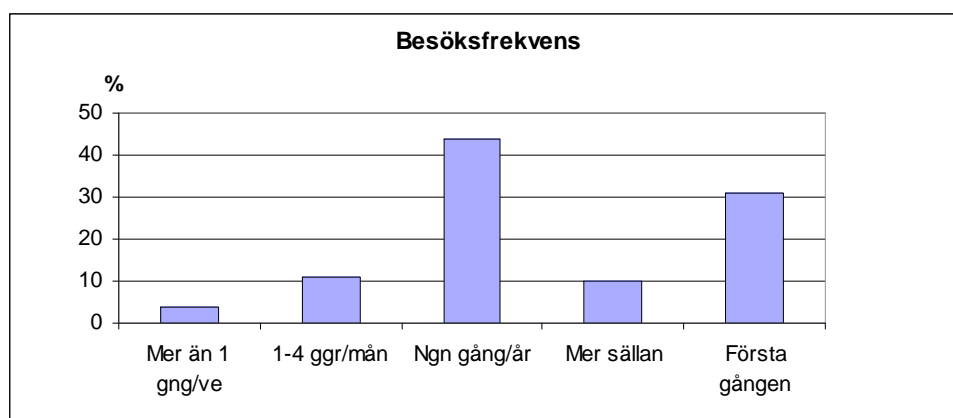

Det är främst motorbåtar som uppger den kortaste gångtiden, nästan 90%. Andelen motorbåtar i kategorin ”mer än 4 timmar” är endast 7%, således är 93% segelbåtar. Nedan belyses hemkommun mot båttyp, ett diagram som också visar att segelbåtarna ofta är långväga gäster.

”Någon gång per år” – vanligaste besöksfrekvensen

44% uppger att de besöker Ägnö/Härsö ”någon gång per år”. 15% är här ”mer än 1 gång per vecka” eller ”1-4 gånger per månad”. En analys av båttypen visar att det främst är motorbåtsbesökarna som är här med högre frekvens.

31% av båtarna (37 stycken) besöker Ägnö/Härsö för första gången. 80% av första-gångsbesökarna är motorbåtar. Förstagångsbesökarna kommer företrädesvis från andra

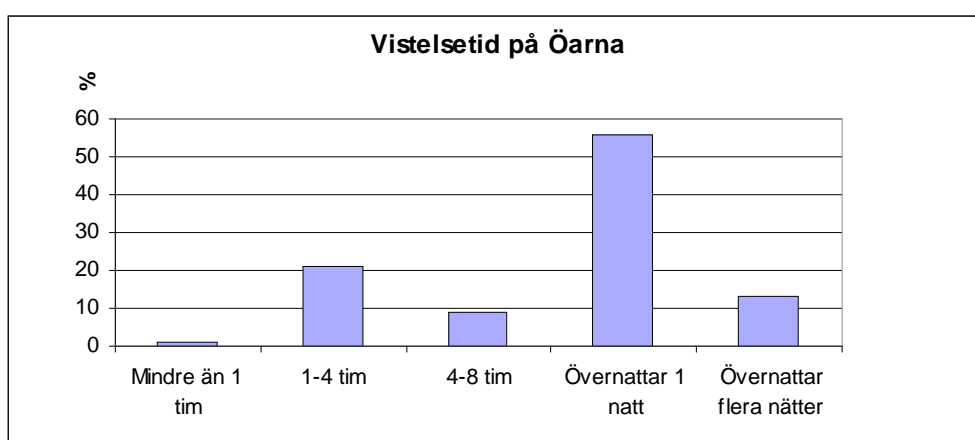
kommuner än närkommunerna. 17 av de 37 båtarna uppger kommuner som Solna, Danderyd, Norrköping, Åland m fl. Den vanligaste hamnen före Öarna som förstagångsbesökarna uppges är Saltsjöbaden.

Av naturliga skäl görs flest besök på sommaren. I medeltal gör besökarna 3 besök/ år. Den största andelen 42% gör 1 besök per sommar. Ytterligare 39% gör 2-5 besök per sommar. 8% av besökarna är på Öarna fler än 10 gånger under sommarsäsongen.

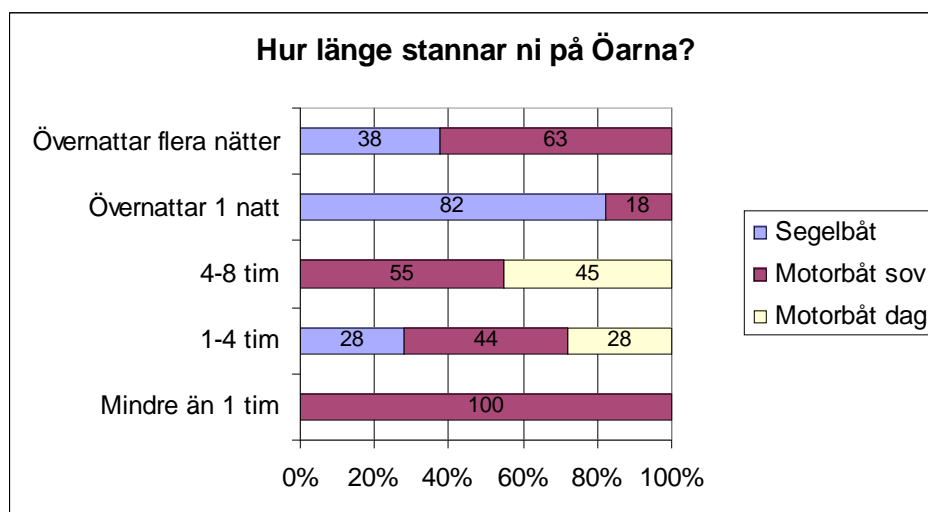
Enstaka besök görs på öarna under vår och höst säsongen. Mellan 8 och 9% gör 1-2 besök på hösten respektive våren. Ingen besöker öarna vintertid.

Flertalet övernattar en natt

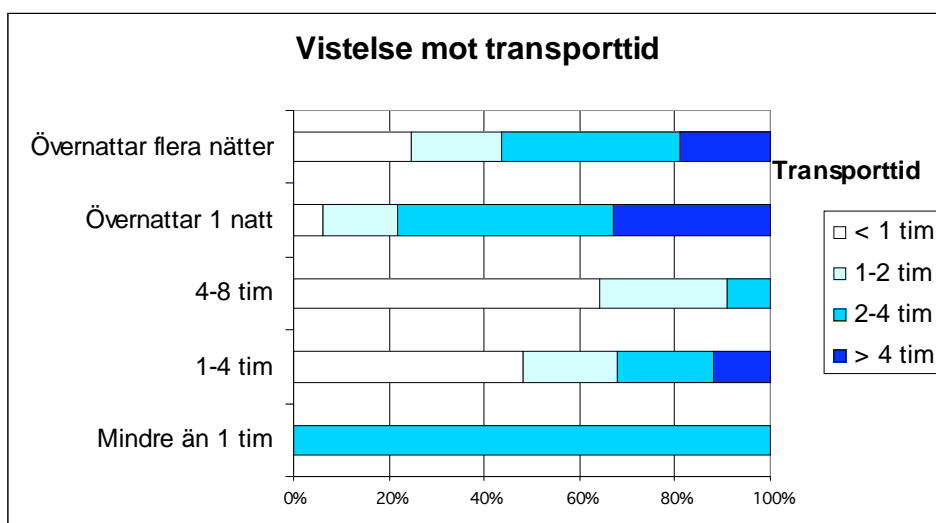
Drygt hälften av båtarna, 56% stannar en natt på Öarna. De som har transporttid mer än 2 timmar övernattar längre än övriga.

Diagrammet nedan visar att segelbåtarna dominerar bland de som övernattar en natt. 82% av dessa besökare kommer med segelbåt. Däremot är andelen större motorbåtar högre än andelen segelbåtar bland de som övernattar flera nätter, 63% mot 38%.

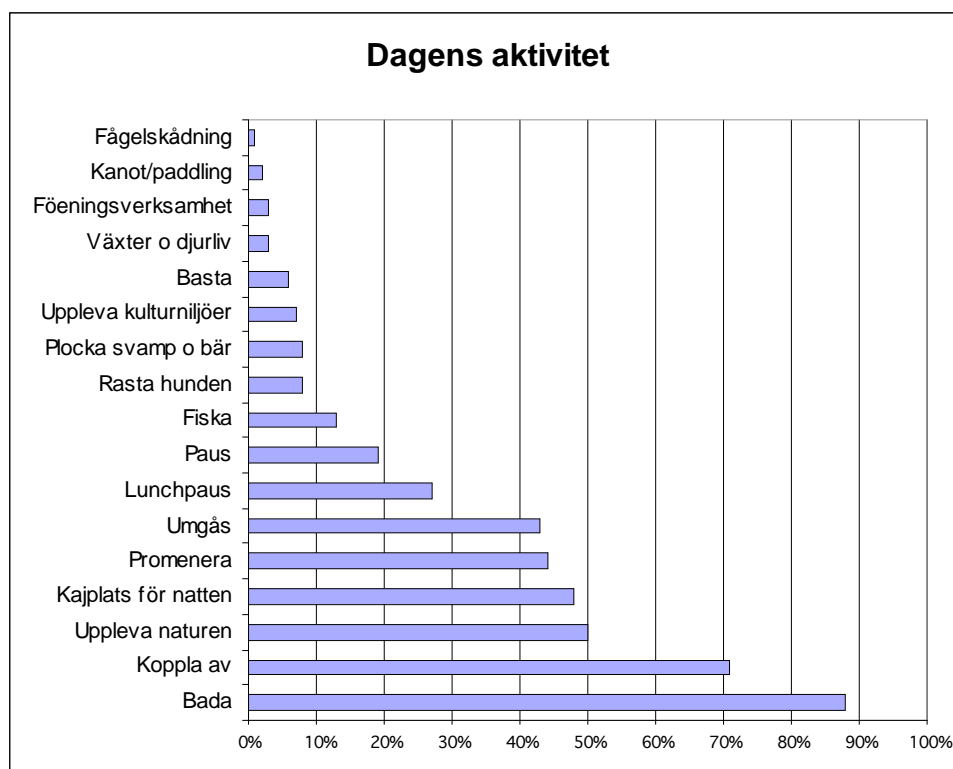
Däremot är det inte nödvändigtvis de med längst restid som övernattar flera nätter. Exempelvis har 25% av de som bor flera nätter en transporttid till Ägnö/Härsö som är kortare än 60 minuter.

10. Besökarnas aktiviteter på Öarna

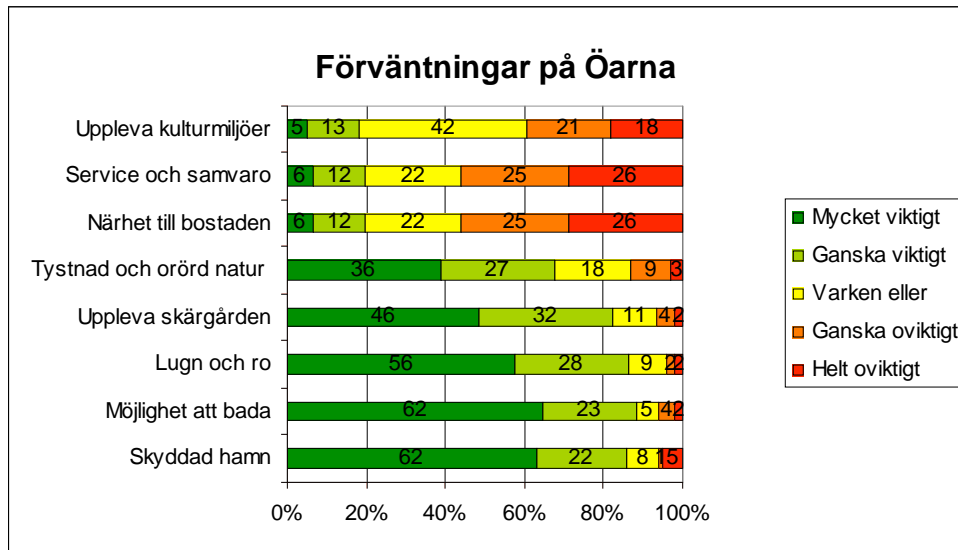
Flertalet ägnar sig åt bad och avkoppling under sitt besök på Öarna. 88% respektive 71% uppger detta. Mellan 43 och 50% uppger "uppleva naturen", "kajplats för natten", "promenera" och "umgås". 27% noterar "lunchpaus". Fiske uppges av 13%. "Rasta hunden", "Plocka svamp o bär" samt "Uppleva kulturmiljöer" nämns av 7-8%.

Samtliga resterande aktivitetsförslag nämns av färre respondenter än 6%, d v s färre än 7 personer uppger dessa alternativ. Diagrammet nedan visar den totala fördelningen.

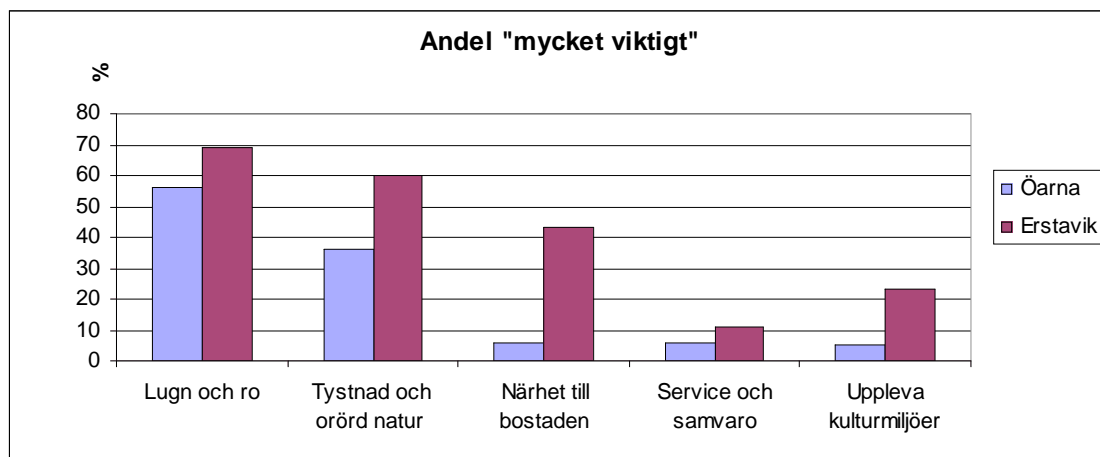

11. Förväntningar på besöket

Möjlighet att bada samt att finna en skyddad hamn är de förväntningar som dominerar hos besökarna. Båda alternativen anges som ”mycket viktigt” av fler än 60% av respondenterna. Att uppleva skärgården, 49% och finna lugn och ro, 57%, är också centralt för många av besökarna. Däremot är förväntningarna på service och samvaro betydligt mindre viktigt, 29% anger exempelvis ”helt oviktigt”. Se diagrammet nedan.

Det är intressant att se hur förväntningar på besöket/området skiljer sig mellan undersökningarna på fastlandet och Öarna. Exempelvis är förväntningar på att uppleva ”lugn och ro” och ”tystnad och orörd natur” betydligt lägre på sjön än på fastlandet.

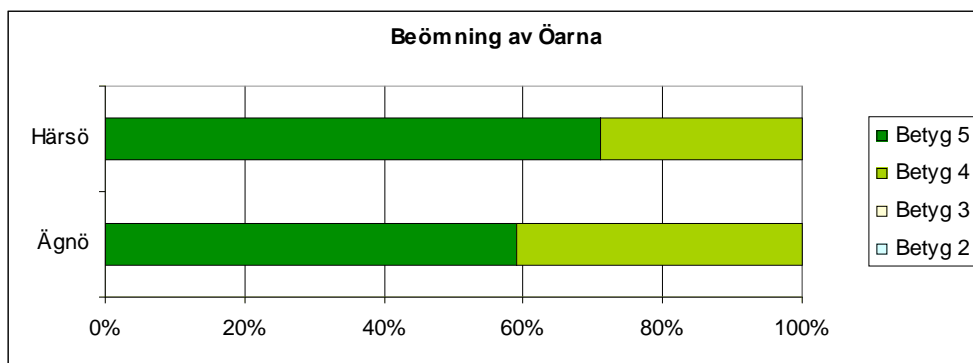

På ”Öarna” finns välkända naturhamnarna som mot bakgrund av sina skyddade lägen är mycket populära natthamnar och de är därför mycket välbesökta. Många åker hit flera gånger per år, se ovan.

Resultaten visar även att avståndet till bostaden är irrelevant, 6% anser att det är ”mycket viktigt”. Detta till skillnad från besöksundersökningen på fastlandet där hela 43% ansåg att det var mycket viktigt. Likaså är förväntningarna på service betydligt lägre än på fastlandet. Drygt 50% anser att detta är ”ganska eller helt oviktigt”. (Fastlandet uppgav 39%)

12. Positiv värdering av naturområdet Öarna

Den absoluta majoriteten av besökarna på Öarna värderar naturområdet högt. Ingen respondent har gett lägre betyg än 4. Medelomdömet totalt ligger på 4,6 på en 5-gradig skala. Besökarna på Härsö ger i medelbetyg 4,7 och på Ägnö något lägre 4,6. Segelbåtsbesökarna sätter medelbetyget 4,5 och motorbåtarna 4,8.

Stockholmarna ger något högre betyg än övriga. 75 % ger betyget 5 och 4,8 i medelbetyg. Av Nackaborna ger 67% en 5:a och 4,7 i medelbetyg. Besökare från andra hemkommuner ger 4,5 i medelbetyg, 49% 5:or. (Tyresö representeras av för få respondenter.)

Den positiva värderingen bottnar framförallt i att Öarna upplevs ha bra naturhamnar med lä för flera vindriktningar. Nästan hälften av besökarna framför denna kvalitet. I övrigt framhålls följande aspekter: (rangordnade)

- Vacker och härlig natur
- Bra badmöjligheter
- Lugn och ro, avkopplande miljö
- Vattenkvaliteten
- Varierande natur, skog, flora och fauna
- Service; bastu, sopmajor, dass
- ”Rymd”; stora gräsytor för barnen att leka på, gott om plats i viken
- Familjevänligt
- Trevliga människor
- Trygghet; trygg plats att ankra på

Flertalet besökare känner sig inte störda

66% uppger att de inte upplever någon form av störning. 34% svarar att de blir störda (41 båtar.) Störningen relateras till nedskräpning och trängsel på grund av för många båtar/människor. Av de 41 båtar som upplever att de störs anger 54% att de störs av nedskräpning och 34% att de störs av trängsel.

Barnfamiljerna är nöjda med besöken på Öarna

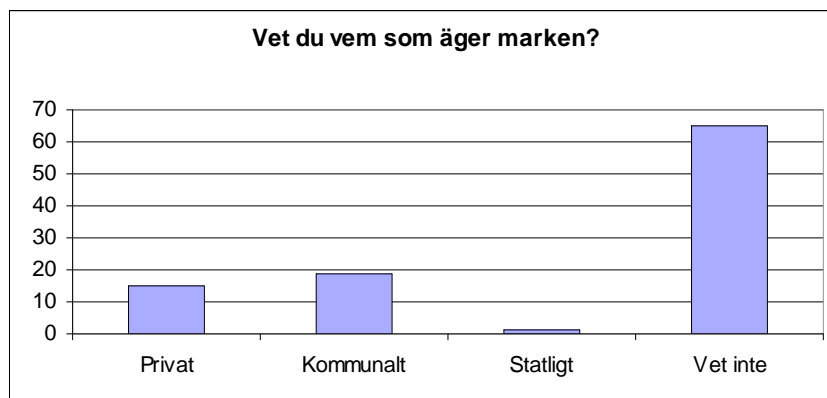
Nästan hälften av besökarna brukar vistas i området med barn. Medelbetyget bland dessa ligger på 4,6. Den stora majoriteten är således nöjda och anser inte att man ska/bör göra något för att anpassa området ytterligare till barn – naturen är bäst i sig själv.

De enstaka besökare som förslår förbättringsåtgärder framhåller:

- Sandstränder
- Bryggor och badstegar
- Lekplats/aktivitetsområde

Majoriteten känner inte till vem som äger marken

64% vet inte vem som äger Öarna. Lägst andel ”vet ej” svar återfinns bland Nackaborna i undersökningen.

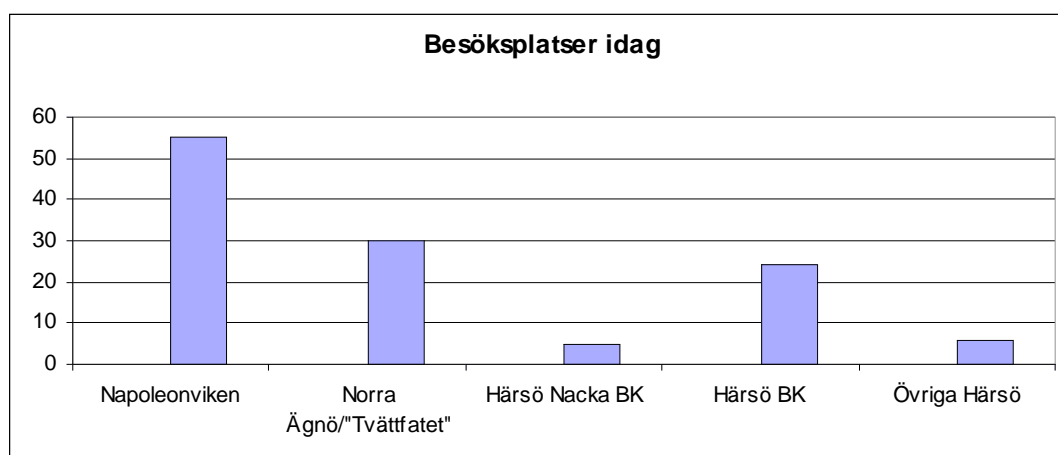
I likhet med besöksundersökningen på fastlandet anser majoriteten av besökarna att det är oviktigt att ha kunskap om vem som äger/förvaltar marken. 74% av besökarna är av den åsikten.

De som svara att det är viktigt att veta vem som äger marken (oavsett om ägaren är kommunen eller privat) uppger framförallt följande anledningar till detta

- Möjlighet att framföra synpunkter
- Tydligare ansvarsbild
- (Rent allmänintresse; ”bra” eller ”intressant” att veta)

13. Besökta platser på Öarna

85 enkäter, 71%, fylldes i på Ägnö. Flest besökare fanns vid mättillfällena i Napoleonviken på Ägnö. Resterade 28 enkäter, 29%, fylldes i på Härsö, framförallt på båtclubbarna på nordostsidan men även av enstaka båtar på västra sidan av ön.

Flertalet rör sig inte speciellt långt från sina båtar. På vissa ställen kan det vara svårt att gå iland.

Beträffande "Favoritplatser" uppvisar kartorna från denna delundersökning ett betydligt högre bortfall. En anledning till detta är att intervjuarna inte hade samma möjlighet att gå igenom enkäten när den lämnades in. (Intervjuarna arbetade från egen båt)

De favoritplatser som markerats på Ägnö är:

- Napoleonviken i sig är en uppskattad plats. Här kan besökarna både bada, fiska och gå iland. Bergsområdet i sydost och också ett uppskattat område för en promenad.
- Nordöstra viken mot Rumpholmen
- Runt "Tvättfatet"
- Klipporna norr om "Tvättfatet"- in mot viken
- Området mellan "Tvättfatet" och Napoleonviken
- Västra delen av Napoleonviken
- Promenadstig från "Tvättfatet" över berget västerut till andra sidan av ön och tillbaka
- Ett 10-tal respondenter gjort stora ringar runt hela området

De favoritplatser som markerats på och runt Härsö är:

- På Sydöstra Härsö finns en hög bergsklack som flera uppger som ett favoritområde. Utsikten är mycket vacker.
- Djäknesäcken
- Udde vid Båtklubben
- Nacka båtklubb
- Mellersta delen av Härsö (berg och skog)
- Stora Korpmaren

14. Utvecklingsmöjligheter – Öarna

Besökarna har svårt att ange vad som skulle få dem att besöka området oftare. Det är snarast ramfaktorer; "mer tid" och "bättre väder", som skulle möjliggöra fler besök. I undersökningen kan inga egentliga förbättringsaspekter identifieras som i sig skulle inspirera/motivera till fler besök. Besökarna anser att de befinner sig på/åker till Öarna i den utsträckning de önskar.

Som nämndes ovan är upplevelsen av området mycket positiv. Resultaten visar emellertid på några serviceaspekter där besökarna skulle uppskatta förbättringar. Dessa nämns både spontant som önskvärda förbättringar och ligger högt på listan över vad besökarna vill ha "mer respektive mindre" av.

Sopmajor och torrdass skulle göra besöket än mer positivt

Möjlighet att slänga sopor samt tillgång till dass står högst på respondenternas önskelista. På den öppna frågan som rör möjligheter till förbättring framförs följande förslag:

- sopmajor/sopstation - anges av 47% av de drygt 60 båtar som svarat
- toa/torrdass el dyligt - anges av 29%

Övriga förslag på förbättringar och utveckling som nämns av fåtal besökare är:

- brygga

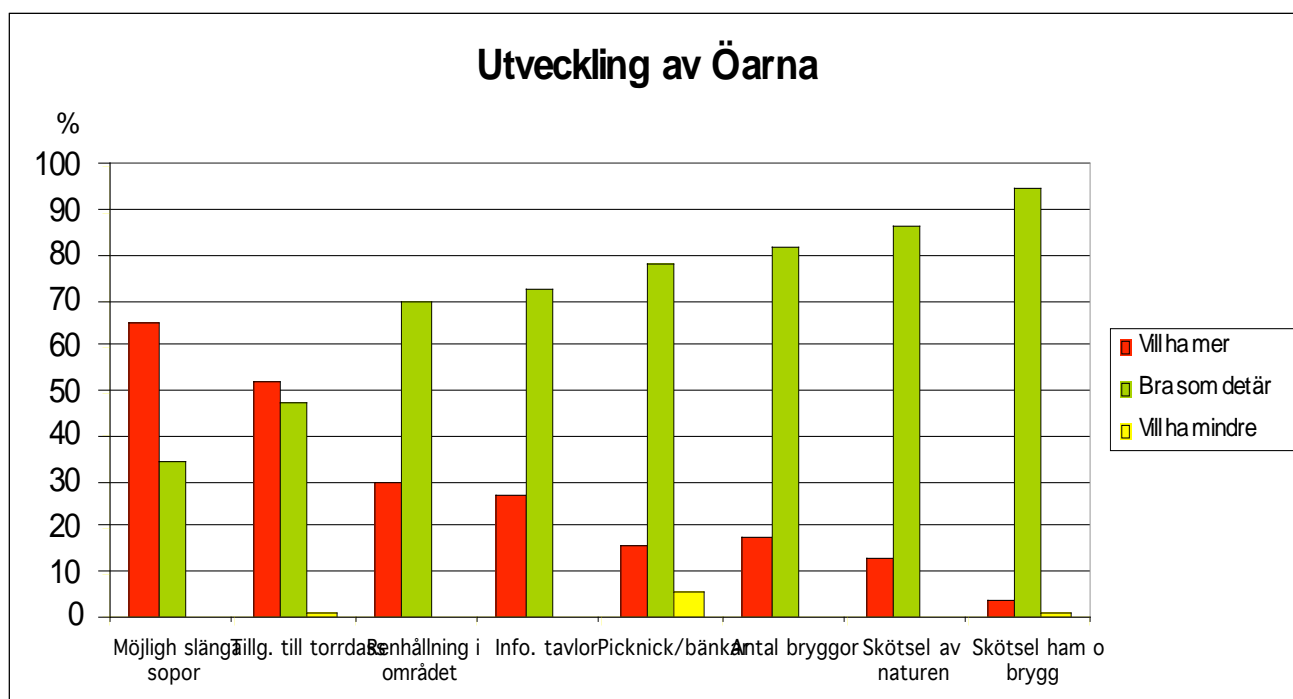
- bastu
- tilläggningsöglor på berget
- iordningsställda grillplatser
- ”service”
 - försäljning
 - lekplats/gungor
 - tillgång på färskvatten.

Övriga önskvärda förbättringar

Resultaten visar att skötseln av området upplevs som bra. Mer än 60% av besökarna anser inte att det behövs ”mer” skötsel av naturen eller ”hamnar och bryggor”. Andelen som önskar mer skötsel är 6% respektive 3% vilket får tolkas som ett gott betyg. Cirka en fjärdedel av besökarna har ingen uppfattning om dessa aspekter. Intervjupersonerna kommenterar även muntligt till intervjuarna att de är mycket nöjda och inte vill se några stora förändringar i området. Naturen ska vara ”naturlig” även fortsättningsvis.

Beträffande antalet bryggor, picknicplatser och informationstavlor visar resultaten att andelen som ”önskar mer” av dessa ökar något. Här ligger andelarna som ”önskar mer” på mellan 12% och 18%.

Även renhållningen får anses som tillfredsställande men ett område som kan förbättras. Över hälften av besökarna tycker att ”det är bra som det är” medan 23% ”önskar mer”. Se diagrammet nedan.

BILAGOR

- Bilaga 1A – Karta Erstavik fastlandet**
- Bilaga 1B – Karta Erstavik Öarna**
- Bilaga 2A – Enkät fastlandet**
- Bilaga 2B – Enkät Öarna**
- Bilaga 3 – Bortfallet**
- Bilaga 4 – Kvalitativ metod**
- Bilaga 5 – Datamaterial – finns på CD**

BILAGA 1A – Karta Erstavik Fastlandet

Bilaga 1B – Karta Erstavik Öarna

Bilaga 2 – Enkät Erstavik fastlandet

Bilaga 2B – Enkät Öarna

Bilaga 3 – Bortfallet

Bortfallet i undersökningen har varit mycket begränsat. Ingen av mätstationerna utmärker sig med högre bortfall än andra. Däremot är andelen "Motionärer" som rör sig snabb och därför inte vill svara högst vid Erstaviksvägen, Hellas samt Solsidan.

Speciellt i samband med vintermätningen var det flera som avböjde mot bakgrund av att de var rädda för att bli kalla/sjuka.

Sammanlagt har XX personer avböjt att svara.

Mätning	Totalt	Varav män	Varav kvinnor
Sommar			
Höst			
Vinter	63	38	25
Vår	65	35	30

Mätning	Totalt	Orsak/vill inte	Hinner inte	Redan fyllt i enkäten
Sommar				-
Höst				
Vinter	63	17	40	6
Vår	65	20	27	18

Bilaga 4 – Kvalitativ metod